

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

11 nci Birleşim

5 . 12 . 1974 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa	Sayfa
I. — Geçen tutanak özeti	256	
II. — Gelen kâğıtlar	256	
III. — Yoklamalar	257,273	
IV. — Başkanlık divanına genel kurula sunuşları	257	
1. — Muş Üyesi İsmail İlhan'ın, Türkiye'nin içinde bulunduğu şartlar sebebiyle Hükümetin bir an evvel kurulmasına dair gündem dışı demeci.	257:258	
2. — Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş'in, 3 . 12 . 1974 tarihli 10 ncu Birleşimde Cumhurbaşkanınca S. Ü. Bahriye Üçok'un «Hacca gidecek vatandaşlarımıza Diyanet İşleri Başkanlığınca yapılması gerekli uyarı» ve Konya Üyesi Mehmet Varışlı'nın «Hacı adaylarının Suudi Arabistan vizesi alırken karşılaştığı güçlükler» konularında yapmış oldukları gündem dışı demeclerine cevabı	258:260	
3. — Cumhurbaşkanınca S. Ü. Fethi Çelikbaş'ın, TRT Genel Müdürlüğünün gayri kanuni davranışlarına dair gündem dışı demeci.	260:262	
4. — Burdur Üyesi Ekrem Kabay'ın, haşhaş ürünleri fabrikasına dair gündem dışı demeci.	262:263	
5. — Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzağ'ın, 1186 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun iptal edilen Geçici 3 ncü Maddesinin yeniden tedvini ve «Pancar çavuşu» unvanıyla Türkiye Şeker Fabrikaları kadrosunda istihdam edilen vatandaşların durumuna dair gündem dışı demeci.	264:265	
6. — Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, TRT'nin tutumu ve bu Kuruma karşı bazı çevrelerin ve şahısların saldırılarına dair gündem dışı demeci.	265:272	
7. — İstanbul Üyesi Ali Oğuz'un, dünyayı tehdit eden açlık ve Bengladeş'te açlıktan ölenler hakkında gündem dışı demeci.	272:273	
V. — Görüşülen İşler	273	
1. — Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki 2739 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu İçişleri Komisyonu raporu (M. Meclisi : 2/68; C. Senatosu : 2/76) (S. Sayısı : 403) (Dağıtım tarihi : 3 . 12 . 1974) (RET)	273	

	Sayfa		Sayfa
VI. — Sorular ve Cevaplar	274	2. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi	
A) <i>Yazılı Sorular ve Cevapları</i>	274	Hilmi Nalbantoğlu'nun, Ankara ve Erzurum	
1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi M.		ili ve ilçelerinde 1974 yılı içinde 10 000 TL. sı	
Nuri Âdemoğlu'nun, Adananın bazı sorunla-		üstünde verilen kredilere dair soru önergesi ve	
rına dair soru önergesi ve Bayındırlık Bakanı		Ticaret Bakanı Halûk Cillov'un yazılı cevabı	
Vefa Tanır'ın yazılı cevabı (7/287)	274	(7/293)	274:275

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Cumhurbaşkanınca S. Ü. Bahriye Üçok, Hacca gidecek vatandaşlarımıza Diyanet İşleri Başkanlığınca yapılması gerekli uyarı;

Giresun Üyesi İhsan Topaloğlu, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun ve komisyonlarının çalışmaları;

Adana Üyesi M. Nuri Âdemoğlu, Çukurova çiftçisinin borçları;

Zonguldak Üyesi Ahmet Demir Yüce, pamuk istihali ve taban fiyatı;

Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal, narenciye müstahsilinin bugün içinde bulunduğu sıkıntılı durum;

Çanakkale Üyesi İsmail Kutluk, Yüksek Öğretmen Okullarının kapatılması hususunda yapılan çalışmalar ve bu okulların kapatılması halinde karşılanacak güçlükler;

Konya Üyesi Mehmet Varışlı, hacı adaylarının Suudi Arabistan vizesi alırken karşılaştığı güçlükler konularında gündem dışı birer demeçte bulundular.

İstanbul Üyesi Ali Oğuz, 21 . 11 . 1974 tarihli 7 nci Birleşimde Erzincan Üyesi Niyazi Ünsal'ın gün-

dem dışı konuşmasında mensubu olduğu Millî Selâmet Partisine sataşması nedeniyle gündem dışı bir demeçte bulundu.

Sadi İrmak Hükümetinin istifa ettiğine ve yeni Bakanlar Kurulu kuruluncaya kadar mevcut Bakanlar Kurulunun göreve devam etmesinin rica edilmiş olduğuna dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi ve

Cumhurbaşkanınca S. Ü. Özer Derbil'in, Diyanet İşleri Başkanlığında Görevli Yaşar Tunagür'ün Faaliyetleri Konusunda Kurulan Araştırma Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

5 . 12 . 1974 Perşembe günü saat 15,00'te toplanılmak üzere Birleşime saat 17,33'te son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Z'ihni Betil

Kâtip
Bingöl
Ariş Hikmet Yurtsever

Kâtip
Burdur
Ekrem Kabay

SORULAR

Yazılı Soru

1. — Cumhuriyet Senatosu Tekirdağ Üyesi Cemal Tarlan'ın, Keban Hidro Elektrik Santralının açılış

merasimine dair yazılı soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (7/299)

II. — GELEN KÂĞITLAR

1. — Cumhuriyet Senatosu Sakarya Üyesi Mustafa Tıǵlı'nın, yasama dokunulmazlığının kaldırılması

hakkında Başbakanlık tezkeresi (3/555) (Anayasa ve Adalet Komisyonuna)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN : Başkanvekili Zihni Betil

KÂTİPLER : Ekrem Kabay (Burdur), Arif Hikmet Yurtsever (Bingöl)

BAŞKAN — Yüce Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri; 11 nci Birleşimi açıyoruz.

III — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır.

IV — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

I. — *Muş Üyesi İsmail İlhan'ın, Türkiye'nin içinde bulunduğu şartlar sebebiyle Hükümetin bir an evvel kurulmasına dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın Senatörler;

Sayın İsmail İlhan, Sayın Fethi Çelikbaş, Sayın Ekrem Kabay, Sayın Ömel Ucuzal gündem dışı konuşma istemini kapsayan birer önerge vermişlerdir.

Önergelerini inceledik, kendilerine sıra ile gündem dışı konuşma olanağı tanıyoruz, önergeleri sıra ile okutacağım.

Birinci önergeyi sunuyoruz;

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosunun 5.12.1974 günkü oturumunda şu anda Türkiye'nin içinde bulunduğu şartlar sebebiyle Hükümetin bir an evvel kurulması için partilere, partili veya partisiz parlamenterlere uyarı mahiyetinde gündem dışı konuşma yapmak üzere söz almak istiyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Muş
İsmail İlhan

BAŞKAN — Sayın İlhan buyurunuz efendim.

İSMAİL İLHAN (Muş) — Sayın Başkan, muhterem senatörler;

Senatonun yüce kürsüsünde etmiş olduğum yeminin hakkını verebilmek için bağımsız bir senatör olarak bütün parti başkanlarına, partili, partisiz parlamenterlere Hükümetin bir an evvel kurulması için Sayın Cumhurbaşkanına yardımcı olmaları hususunda uyarıda bulunmak üzere söz almış bulunuyorum.

14 Ekim 1973 seçimlerinden sonra nispi seçim sistemini uygulayan demokratik ülkelerde olduğu gibi, memleketimizde de bir partinin tek başına Hükümet

kurma olanağı kalmamıştır. Bunun için, siyasi partilerimiz koalisyon hükümeti kurma çalışmalarına başlamış ve çeşitli alternatifler denendikten sonra ve ancak 3 ayı aşkın bir süre geçtikten sonra bilinen Cumhuriyet Halk Partisi - Millî Selâmet Partisi Koalisyonu kurulabilmiştir. Hepimizin bildiği üzere, bu koalisyon ancak 7 ay gibi çok az bir süre devam edebilmiş ve ülkemiz bu sebeple aylardan beri tekrar hükümet bunalımı içerisine itilmiştir. Kıbrıs sorunu hâlâ askıdadır. Yunanlılar adaya yığınak yapmakta, Makarios tekrar Kıbrıs'a dönme hazırlığı içindedir.

Yatırımlar yapılamamakta, pahalılık etkisini her gün biraz daha hissettirmektedir.

Enflasyon memleketimizin bir numaralı düşmanı haline gelmiştir.

Temel gıda maddelerinde her geçen gün kuyruklar biraz daha uzamaktadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da çiftçi tohum, ekmeçlik buğday ve hayvan yemi bulamamakta ve yatırım için sızlanmaktadır.

Öğrenci olayları tekrar sahneye çıkmakta, banka soygunları giderek çoğalmaktadır.

Memleketimizde bunlara benzer bütün sıkıntılar devam ederken, bilhassa bazı parti başkanları olayları her şeyden evvel partilerinin seçim şansına göre değerlendirmekte ve şu anda Türkiye'nin içinde bulunduğu feci duruma gereği kadar eğilememektedirler.

Türkiye, en sıkıntılı günlere doğru dev adımlarla ilerlerken parti liderleri, partili, partisiz her parlamenter kendisine düşen görevi yapmalı ve sorumluluklarına uygun şekilde hareket etmelidir. Herbirimiz bu yüce kürsüde, «Halkın mutluluğu için çalışacağımıza» andıctık. Aylardan beri devam eden bu koalisyon ça-

İşmalarına müspet şekilde ne zaman son vereceğiz. Madem ki parti başkanları aylardır bir hükümet kuramıyorlar öyleyse neden partilerin alt kademelerinde bulunanlar duruma müdahale etmiyorlar?. Ön yargılara saplanmış bir kısım parti başkanları yüzünden memleketin uçuruma sürüklenmesine nasıl seyirci kalıyorlar?.. Yarın Türk halkının huzuruna nasıl çıkacağız?.. Hepimiz seçim bölgelerinden dönüyoruz, halkın nasıl şikâyetçi olduğunu gördük. Seçmen bizden yol, su elektrik, okul, doktor ve fabrika gibi birçok iş beklerken; 1973 seçimlerinin üzerinden bir yıl geçtiği halde, hangi hizmeti götürebildik? Halkın hangi derdine deva olduk? Halbuki seçim meydanlarında onlara ne büyük vaatlerde bulunmuştuk.

Ülkemizde istikrarlı bir hükümet kurulmadığı sürece, esashı hiç bir yatırım yapılamaz ve memleketin ihtiyacı olan hizmetler vatandaşa götürülemez. Bunun böyle olduğunu bilmeyen parlamenterlerin içimizde bulunduğunu düşünemiyorum. Buna rağmen, aylardır olanlara seyirci kalıyor hiç birimiz kendimize düşeni yapmıyoruz. Parti başkanlarınca sahneye konmuş olan oyunu seyretmekten vatandaşımız artık bıkmıştır. Köyde, kentte, otobüs ve dolmuşlarda, her yerde tenkit konusu olmaktayız. Bu hususta yanılmış olmayı nasıl isterdim. İçimizde nispi seçimi kabul etmiş olan ülkelerde bu kabil hükümet büranlarıyla karşılaşılması olağandır, diye düşünenler olacaktır. Şahsen ben de aynı görüşü paylaşmaktayım. Demokrasileri oturmuş, iktisaden güçlü, gelişmiş ileri ülkelerin aylarca hükümete idare edildiklerine sık, sık tanık olmuş ve halen de olmaktayız; fakat gelişmiş Avrupa ülkelerinde hükümet olmazsa da işler yürür, devlet çarkı eksiksiz döner. Türkiye ise, geri kalmış bir ülkedir. 2 - 3 ay hükümet kurulamayınca işlerin ne biçim çıkmaza girdiğini, pahalılığın nasıl arttığını ve her şeyin nasıl alt - üst olduğunu görüyoruz. Bu durumdan köylüsü .kentlisi herkes şikâyetçi. Parlamenterler olarak biz de şikâyetçiyiz. Peki; ama şikâyet etmiş olduğumuz bu durumdan biran evvel kurtulmak için neden elele verip birlik ve beraberlik içinde birbirimize destek olmuyoruz?.. Kıbrıs çıkarmalarında bizleri yekvucut halinde birleştiren ruh nerede?. Yoksa içimizde hâlâ memleketin içinde bulunduğu vahim durumu idrak etmeyenler mi var? Tehlike ve büyük bunalımlarda her türlü anlaşmazlıkları bir yana atıp, birleşen Türk basireti nerede?

İçinde bulunduğumuz günlerde dünya ülkeleri pahalılıkla mücadele etmek için özel çalışmalar yapmakta, NATO'ya dahil devletler ortak çalışma prog-

ramları önermekte, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ford enflasyonu Amerika'nın en öldürücü düşmanı olarak nitelirmektedir. Türkiye'de ise, parti başkanları birbirlerini sorumsuzca suçlamaktan başka hiç bir şey düşünmemektedirler.

Kıymetli senatörler;

Şimdiye kadar hiç bir partiye girmemiş, gerçekten bağımsız bir arkadaşınız olarak müsaadenizle bir hususa değineceğim. Türkiye «erken seçim» havasına girmiştir. Bu ortamdan dönmek çok zor ve hatta imkânsızdır. Bu durumda hangi parti seçimden kaçarsa ve kaçır görünürse; zararlı çıkar kanaatindeyim.

Partili, partisiz bütün parlamenterlere hitap ediyorum; tek bir gün kaybedecek vaktimiz yoktur. Herkes kendisine düşeni yapsın ve erken seçime gidilecekse bir gün evvel gidilsin. Artık rejim tehlikeye düşmek üzeredir. Ümitlerini Parlamente'ye bağlamış olanlar bile, ondan ümitlerini kesmek üzeredirler. Bu Yüce müesseseye öteden beri karşı olanlara da bu suretle onu kötülemek için ortamı hazırlıyor ve kendilerine gereken malzemeyi biz veriyoruz. Karşılıklı suçlamalardan vazgeçelim, Demokrasilerde hakem durumunda olan vatandaş, zaten seçim gününde kimin suçlu ve kimin suçsuz olduğuna seçim sandığında kararını verir.

Sayın Cumhurbaşkanı, biran evvel Türkiye'yi bu bunalımdan kurtarmak için kendilerine düşeni en iyi bir şekilde yapmış ve halende yapmaya devam etmektedirler. Üzülerek belirtiyim ki, parti başkanları bu hususta kendilerine bugüne kadar yardımcı olmamışlar ve halen de yardımcı olduklarına dair herhangi bir belirti görülmemektedir.

Erken seçime gitme hususunda bir parti hariç diğer bütün partiler ittifak halinde olduklarına göre, başta parti başkanları olmak üzere, bütün parlamenterleri birlik ve beraberlik içinde biran önce bizi seçime götürebilecek bir millî beraberlik hükümetinin kurulması için Sayın Cumhurbaşkanımıza yardımcı olmaya davet eder, saygılarımı sunarım.

2. — *Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş'in, 3.12.1974 tarihli 10 ncu Birleşimde Cumhurbaşkanınca S. Ü. Bahriye Üçok'un «Hacca gidecek vatandaşlarımıza Diyanet İşleri Başkanlığınca yapılması gerekli uyarı» ve Konya Üyesi Mehmet Varışlı'nın «Hacı adaylarının Suudî Arabistan vizesi alınırken karşılaştığı güçlükler» konularında yapmış oldukları gündem dışı demeclerine cevabı.*

BAŞKAN — Sayın üyeler, Devlet Bakanı Sayın Mehmet Özgüneş gündem dışı konuşma isteğinde bulunmuştur, sunuyoruz.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosunun 3 Aralık 1974 günkü Birleşiminde Sayın Üçok ve Sayın Varışlı tarafından gündem dışı konuşma ile dile getirilen «Hac» konusunda bilgi sunmak üzere gündem dışı söz istiyorum.

Arz ederim.

Mehmet Özgüneş
Devlet Bakanı

BAŞKAN — Sayın Özgüneş buyurunuz efendim.
DEVLET BAKANI MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri;

3 Aralık 1974 günkü Birleşimde Sayın Üçok ve Sayın Varışlı tarafından Hac konusu bu kürsüde dile getirilmiştir. Bu konuda bize, Yüce Senatoya bilgi verme imkânını bağışladıklarından dolayı bu iki sayın üyeye teşekkürlerimizi alenen sunmak isteriz.

Getirilen birinci konu, hacı adaylarının özellikle vize almakta karşılaştıkları güçlükler konusudur.

Sayın senatörler,

Bu yıl Hacca gitmek isteyenlerin sayısı geçen senekine nazaran iki mislidir. Bir kısım vatandaşlarımız karayolunun açılması dolayısıyla vize almadan yurdumuzu terk etmişler ve bu hatalarının cezalarını gerçekten Suriye ve Ürdün'de büyük zorluklarla karşılayarak ödemişlerdir. Bu durum karşısında Dışişleri Bakanlığımız harekete geçmiş, bu vatandaşlarımızın da vize almalarını ve karşılaştıkları bu güçlükten kurtulmalarını temin etmiştir. Bu duruma göre gerek Suriye'de ve gerekse Ürdün'de vize almadan gittikleri için halen zorluk çeken bir vatandaşımız kalmamıştır.

İkinci konu ise, Suudi Arabistan makamlarından vize almak için kuyruğa giren vatandaşlarımızın büyük zaman kaybına uğramalarıdır. Daha öncede belirttiğim gibi geçen seneye nazaran iki misli artmış olan taleplere karşı Suudi Arabistan makamlarının ellerindeki bütün imkânları kullanmalarına rağmen gayet tabii ki, zaman kaybı olmuştur. Dışişleri Bakanlığımız Suudi Arabistan makamları ile temasa geçmiş, vatandaşlarımızın zaman kaybetmeden, güçlüklerle uğramadan vize almalarını temin etmek için ellerinden gelen gayret gösterilmiştir.

Hacca giden vatandaşlarımız bugüne kadar kendi kendileriyle başbaşa kalmakta ve itiraf etmek lâzım ki, gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında kendilerinin bütün arzulara rağmen büyük kolaylıklar gösterilmemekte idi.

Başka milletler bu konuda daha erken davranmışlar, örnek olarak İran kurmuş olduğu bir teşkilâtla, gerek İran içinde, gerekse İran dışında, İranlı vatandaşların zorluk çekmemeleri, birtakım kimseler tarafından soyulmamaları, hele Suudi Arabistan'da dil bilmeme yüzünden zorlukla karşılaşmamaları için teşkilât kurmuş ve gerçekten başarılı olmuştur.

Biz de bir kanun tasarısı hazırlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk etmiş bulunuyoruz. Millet Meclisinin komisyonlarından geçerek Genel Kurula gelmiş olan bu kanun tasarısı, eğer kanunlaşabilirse, Diyanet İşleri içerisinde bir Hac işleri teşkilâtı kurulacak, bir de döner sermaye teşkil edilecektir. Gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında bu teşkilât hacılarımıza gerekli yardımı yapacak ve böylelikle ümit ediyoruz ki, şikâyetler ortadan kalkacaktır.

Diğer bir konu, Sayın Üçok tarafından getirilmiştir. Bu da Hac esnasında kesilen kurbanlarla ilgilidir. Bu konuya girmeden evvel Hükümet olarak bir noktayı tespitite büyük fayda görüyoruz. Malumunuzdur, Anayasamızın 2 nci maddesi layiklik ilkesini Devletin temel ilkeleri arasında belirtmiştir. 19 ncu maddesi âdeta layikliği tarif etmiştir. 154 ncü maddesinde de Diyanet İşlerinin genel idare içerisinde yer alacağı ve kanunda belirtilen görevleri yapacağı zikredilmiştir. Şu haliyle ve nihayet 1965 yılında Diyanet İşleri Başkanlığının görevlerini belirten 633 sayılı Kanun yürürlüğe konulmuştur ve halen yürürlüktedir.

Şimdi Anayasamızın 2 nci, 19 ncu ve 154 ncü maddesiyle 633 sayılı Kanun hükümleri birlikte tetkik edilirse, şu husus ortaya kolaylıkla çıkar; Türkiye Cumhuriyetinde din işlerinin yönetimi hükümete ait; fakat dinin ahkâmına dokunmaya hükümetin yetkisi yoktur. Yani demek istiyorum ki, hükümet olarak din işlerinin yönetimi idareye verilmiştir. Ama dinin kendi hükümleri genel ahlâka, kamu düzenine ve kanunlara aykırı olmamak şartıyla vatandaşın vicdanına bırakılmıştır :

Kurban kesme, ister Hac içinde olsun, ister Hac dışında olsun, ibadetin bir unsurudur. Biz Hükümet olarak herhangi bir dinin, herhangi bir hükmünü yorumlama yetkisini kendimizde bulamıyoruz. Bu duruma göre layik bir Devletin hükümeti olarak dinî bir hüküm üzerinde yorum yapmaya kendimizi yetkili saymıyoruz.

Ancak, Sayın Üçok'un ortaya getirmiş olduğu konu son derece önemlidir. Elbette ki, Din İşleri Yüksek Kurulunda, İlahiyat Fakültemizde ve Yüksek İslâm

Enstitümüzde bulunan din bilginlerini yakından ilgilendirecektir. Elbette bu bilginlerimiz, konuyu genişliğine, derinliğine ve dinin temel esaslarına göre inceleyecekler, bu hususta tereddüdü olan vatandaşlara gerekli bilgiyi vereceklerdir.

Tekrar edelim ki, bizim kanaatımızca dinin iman ve ibadet konularında nihâî merci vatandaşın kendi vicdanıdır ve kanunlara genel ahlâka ve kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla her türlü ibadet, dinî ayin ve tören de serbesttir.

Saygılar sunarım. (Alkışlar.)

3. — *Cumhurbaşkanınca S. Ü. Fethi Çelikbaş'ın, TRT Genel Müdürlüğünün gayri kanunî davranışlarına dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sırası gelen diğer önergeyi sunuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

TRT Genel Müdürlüğünün gayri kanunî davranışları hakkında gündem dışı söz rica ediyorum.

Gereğine müsaadelerinizi saygılarımla rica ederim.

Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Fethi Çelikbaş

BAŞKAN — Sayın Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun değerli üyeleri;

Bilhassa son günlerde umumi efkârın yakından izlediği TRT çalışmaları, bundan 8 ay kadar evvel Başbakan'dan sözlü olarak cevaplamak maksadıyla verdiğim bir takrir ve aynı zamanda Nisan sonunda da TRT hakkında bir Senato Araştırması açılmasına dair verdiğimiz bir takririn bir türlü konuşulamaması neticesi olarak beni huzurunuzda çıkmaya mecbur etmiştir.

Bütün memleketlerde, ileri memleketler dahil radyo televizyon idaresi devletin, parlamentonun, hükümetlerin üzerinde titizlikle durdukları bir konudur. Kurucu Mecliste Türkiye'de TRT'nin Anayasal bir müessese olması üzerinde durulmuş ve bildiğiniz değişiklikten sonra, nihayet TRT idaresi tarafsız bir kamu tüzelkişisi olarak Anayasanın vazettiği hükümler dairesinde bir özel kanunla kurulan bir teşkilât haline getirilmiştir. Bunun gerek Anayasada, gerekse teşkilât kanununda bazı mühim nirengi noktaları vardır. Bunların başında tarafsızlık gelir.

Muhterem arkadaşlar,

Hepinizin vicdanına hitap ederek konuşuyorum; kamu tüzel kişilerinin hüviyetini tayin eden onların

statüleri değildir. Statü, bir kadrodur, bir asgarî şarttır; ama bunların rengini tayin eden içinde çalışan kişilerdir. Bu kişileri kanunun emrettiği vasıfta kişiler olarak seçemediğiniz takdirde, kanun hükümleri ne vazederse etsin müesseseden vazı kanunun beklediği tarafsızlığı sağlayamazsınız. Bu yalnız bize mahsus olmayıp, dünyanın hiç bir yerinde mümkün değildir. Müesseselere damgasını vuran onun başında çalışan kişilerdir. İtibarlı bir kişi müesseseyi itibarlı kılar, itibarsız bir kişi mâzisini de yıkararak bir müesseseyi itibarsız hale getirir. Talih böyle.

Hal ve keyfiyet böyle iken ve Cumhuriyet Hükümetince bunlar bilinmek lâzımgelirken, maalesef Türkiye'de tayin son derece isabetsiz olmuştur, talihsiz olmuştur ve vicdanı âmmeyi rencide eder bir karakter arz etmiştir.

Görüşüme göre, Sayın Ecevit'in Başbakan bulunduğu Cumhuriyet Halk Partisi ve Millî Selâmet Partisinin bu müessesenin başına getirdiği kişinin (Şahsına karşı hiç bir diyeceğim yok, bizi Parlamentoda icraatı alâkadar eder, görevlerindeki icraatı mühimdir, onun üzerinde duruyorum) seçimi fevkalâde isabetsizdir.

Arkadaşlar;

Geçenlerde de bir vesile ile arz ettim; demokratik hayatı bizden çok daha derine giden, mâzisi olan Fransa'da dahi radyo ve televizyona kimler getiriliyor, mâ-sabakı kimlerdir, formasyonu nedir?

Elimde 19 Eylül 1974 tarihli Le Monde Gazetesi var. Bunda Fransız Radyo Televizyonunun yeni başına getirdiği kişilerden bazılarının kariyeri var. Birinci zincirde Jean Cazeneuve. Bu kendisi 1966 yılından beri Sorbon'da sosyoloji profesörü. L'audio-visuel Enstitüsünün başına getirilen Pierre Emmanuel. Akademi Franser üyesi. Diğer iki - üç tanesi büyük editörlerin umum müdürü. Bir başka kanalın başına getirilen Jean Autin maliye müfettişi ve Deniz Aşırı Yüksek Ettütler Enstitüsünde Malî İlimler Profesörü. Doğum tarihlerini belirtmiyorum. Çünkü 1920 küsurdan daha genci yok. E.. niçin acaba o memleketlerde böyle bir müessesenin başına getirilirken bu derece vukuf, tecrübe, muayyen bir âmme hizmetinde statü aranıyor?.. Kabul etmez misiniz ki, herkesin mesleği onun formasyonunda bir damgadır?.. Herkes mesleğinin muayyen ölçüde aynasını taşır. Hayatında bir günlük âmme hizmetinde çalışmayan bir vatandaş, müstesna kabiliyeti olsa dahi böyle bir müessesenin başına getirilemez, getirilmemek iktiza eder.

Sorumun bir tanesi şuydu; beğenin, beğenmeyin kamu hizmetine girdiğiniz andan itibaren kanunun muayyen hükümlerine uymaya mecbursunuz: Türkiye'de bir Soyadı Kanunu var. Bu Soyadı Kanununa göre her Türk kendi asıl adından sonra soyadını kullanmaya mecburdur. Özel hayatınızda kimse bir şey demez; ama âmme hizmetinde vazife gördüğünüz andan itibaren soyadınızı kullanmaya mecbursunuz. Eğer kullanmayacaksınız âmme hizmetine gelmeyin, arkadaşlar.

Türkiye'de kanunlara karşı bu lâubali tutumdur ki, efendim Türkiye'de yasak iki günlüktür, atasözünü vatandaşların diline getirmiştir. Bu itibarla, son derece isabetsiz olan bu tayinin yükünü Millet hâlâ çekmektedir.

Araştırma önergemizde bu memur vatandaşımızın neşriyatıyla alakalı bazı noktalara temas etmiştik, arkadaşlar. Ne ölçüde Anayasanın bu müesseseden beklediği vazifeyi ifa edebileceğini, ne ölçüde Teşkilât Kanununun bu vazifeye tahmil ettiği görevleri yapabileceğini bu arkadaşımızın neşriyatından takip etmekle tespit mümkündür, zor değildir bu.

Anayasa Mahkemesinin oy birliği ile kanunlara muhalif hareket etmesinden dolayı kapatılan Türkiye İşçi Partisini öven bir yazısında, hakikaten dedikleri sosyalizm açısından, doğrudur ama TRT Genel Müdürlüğüne gelmek için bunlar aranmamalıdır. Bakınız ne demiş.

«Sosyalizmin temel kuralı eğer devrim olacaksa, devrimci partinin mutlaka olacağı şeklindedir. Sosyalizmin mücadelesine girenler partinin üstünlüğünü ve doğruluğunu kabullenmek zorundadırlar. Bu zorunluk ister saçma, ister dogmatik, ister yanlış olsun, ister aydın haysiyetiyle ve kişiliğiyle bağdaşmasın sosyalizmin tecrübesi ve tarihi belki de katlanması çok güç olan bu şartı sosyalizmin başarısı için mutlak bir kural olarak getirmektedir.» demiş 12 Mart adlı kitabının 37 nci sayfasında.

29 Mayıs 1971 tarihli yazısında (12 Mart kitabınının 81 nci sayfasında bu yazıyı tekrar almış) İsmail Cem İpekçi, «Türkiye İşçi Partisi özellikle son iki yılda geçmiş tecrübeleri değerlendirmek, Türkiye'nin şartlarını daha doğru yorumlamak ve marksist teoriyi de bu şartlar arasındaki bağlantıyı kurmak için daha elverişli bir noktaya gelmiştir» dedikten sonra yazısına şöyle devam ediyor. «Türkiye İşçi Partisinin bu dönemdeki tahvilleri ve tutumu doğruluğunu hemen her olayla ispatlamıştır.»

Arkadaşlar, bu parti kapatılmış. Bunlardan misal vererek fazla vaktinizi alacak değilim; ama Cumhuriyet Hükümetinin tarihinde Anayasanın lâfzına ve ruhuna böylece karşı koyan bir tasarrufu bendeniz hatırlamıyorum. Eğer, bu tasarrufun altında imzası olanlar belirtirlerse minnettar olacağım. Bu çok vahim bir tasarruftur.

Şimdi arkadaşlar, olan olmuştur. E... Türkiye'de kanunları uygulamakla vazifeli birtakım müesseseler yok mudur? TRT İdaresi lâyüsel midir yani?. Ben alamıyorum. Siyasî partiler, hesabını, kitabını Anayasa Mahkemesine kadar verir. Parlamenterler haklarında adalet cihazları tarafından tertibedilen vesikalarla, teşriî masuniyetinin kalkması için gelir, komisyonda konuşulur. E... bu TRT'nin kanunlara aykırı davranışlarını, icraatını tetkik edecek, bunu takibedecek bir merci yok mudur?... Elbette vardır arkadaşlar. Vardır; ama sorular ve araştırmalar zamanında gündeme alınmazsa, bir günlük tecrübesi olmayan kişiler Devlet hayatında pervasızca at koştururlar, arkadaşlar. Çünkü, her yapılan yanında kâr kalmaktadır, bütün neşriyat alabildiğine Devleti yıma maksadına matuf olarak yürütülmektedir. Son zamanlarda yine bu da talihsiz bir şeydir Cumhuriyet Halk Partisinin (Tümüyle değil, dikkat ettim) Sayın Lideri, Cumhuriyet Halk Partisinin dışındaki partileri kendi görüşüne göre erken seçim mitinglerinde suçlarken onları aktarıyor. Fakat bir noktaya gelip; aşırı sol halktan kopmuş olarak tekrar hortlamıştır, militanlar başını kaldırmış, vesaire dediğinde orada ustaca bir sünger geçiriyor ve onlar verilmiyor.

Şimdi arkadaşlar, bunu kendi aralarında halletsinler, onu bırakıyorum. Ama bir de bunun karşısında Cumhuriyetçi Güven Partisi tebliğ neşrediyor, Sayın Ecevit'in bu ithamları karşısında diyoruz ki, «Canım, bugün tekrar bu anarşik hareketleri hortlatanlar sizin zamanınızda Af Kanunu ile salıverilmiştir.»

Ceza hukukunda nedamet getirmeyen kişilerin salıverilmesinin bu akibetlere düşer olması mukadderdir, o günden bellidir. Yeni bir şey keşfetmiyoruz; ama Devlet tecrübesi olmamak, idarî tecrübesi olmamak; yalnız konuşmakla Devlet idare etmek mümkün olsaydı, dünyanın her tarafında bu işler kolay yürütülürdü; fakat öyle değil. İcra ile Devlet işleri yürütülebileceği için, çelişkiler, çelişkiler, çelişkilerle vatandaşları dilhun eden ve murakabe vazifesi ile görevli olan biz parlamenterleri hakikaten umumî ef-

kâr karşısında söyleyecek lâf bırakmayan bir duruma sokmuştur.

Arkadaşlar, ben bu konuşmamla Türkiye Cumhuriyetinde bilhassa Cumhuriyet savcılarını değil Cumhuriyet müddeiumumilerini vazifeye davet ediyorum. Vazifeli organlar kimse, süratle buna el koymalıdır. Gerek tarafsız olmayan yayınları, gerek şu veya bu fikriyatı propagandasını yapan ve Anayasamıza ve Teşkilât Kanununa aykırı yayınlar ve genel ahlâka aykırı yayınları arkadaşlar... Artık bu memleketin bir genel ahlâkı var. Eğer Türkiye'nin genel ahlâkı o görüşe göre çağdışı ise, bıraksınlar da kendi münferit yazıları ile onu yazmaya devam etsinler, milletin malı olan Anayasal kuruluşta bunun yayımına tevessül etmesinler. Onun yolu ayrı, bunun yolu ayrıdır.

Bu itibarla neresinden bakarsanız bakınız, bu memleket bütünü varlığı ile bağlı olan, kıvancından kıvanç duyan; ama üzüntüsünden üzüntü duyan kişiler olarak bu neşriyatı bu hali ile seyredip, bırakmakta hepimiz vebal altındayız. Arkadaşlar, o kanaatle konuşuyorum ve Hükümeti, başta Başvekil ve Adalet Bakanını ve diğer kaza organlarını bu konuda vazifeye davet etmeyi bir borç biliyorum; bu böyle gidemez. Memleketin başına büyük gâleler açar arkadaşlar. TRT'ye nasıl tayin edildiğine biraz evvel değindim: Teşkilât Kanunu 15 yıllık Devlet memuriyeti arıyor. Bir kararname ile Teşkilât Kanununun o maddesi kaldırılıyor ve 16 Şubatta bir kararname ile bu arkadaş tayin ediliyor arkadaşlar. Artık bunun bir kişiye matuf olduğu herkesçe belli, bunu bilmeye imkân yoktur. Eğer bunlar bilinmiyor sanılıyorsa, bu çok safdillik olur arkadaşlar, yakışmaz. Bu Parlamente'ye kadar gelen hiçbir arkadaşın bütün milleti, bizleri bu kadar safdil kabul edebileceğine ihtimal vermiyorum. Bu hareketler bir insanın bir noktadan itibaren gücüne gidiyor.

Bu bakımdan huzurunuzda eğer Başkanlık Divanı hangi mekanizma ile gelebilecekse, bu mevzu ile alakalı Senato araştırmamızı huzurunuzda getirecek olursa; malî bakımdan ve Türk edebiyatında bütün vatandaşları hâlâ mısra okudukça teveccüleden büyük şairlerden iki saat konuşulmazken, günlerce sol ideolojinin methini eden ve henüz daha edebiyata mal olmamış şairler pekâlâ 24 saat ekranlarda veya radyoda methedilmekte.

Çok yönlü bir konu olduğu için, ben sadece üç dört noktaya temas edebildim. Başkanlık Divanından çok rica edeceğim, şunu biran evvel getirelim ve

Senato olarak müessesenin içine girelim ve vazı kanun olarak bu müesseseden neyi istemişsek, o şekilde çalışır hale getirelim. Bunu millete ve tarihe karşı büyük bir borç olarak bilhassa belirtmek istiyorum.

SIRRI ATALAY (Kars) — Kırşehir seçimi.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Sayın Atalay, onların hesabını çok verdik yavrum... Evet, Kırşehir'e karşı bendeniz safınızda mücadele ederken Grup Başkanvekili idim. Niçin rey verdiniz bana? Beni Grup Başkanı seçtiniz.

SIRRI ATALAY (Kars) — Çok şükür sana rey vermedim.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Verdiniz, çok oy verdiniz.

Çok teşekkür ederim. (A. P. sıralarından alkışlar.)

4. — *Burdur Üyesi Ekrem Kabay'ın, haşhaş ürünleri fabrikasına dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın Kabay tarafından verilen önergeyi sunuyoruz.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Haşhaş ürünleri fabrikası hakkında gündem dışı söz istiyorum. İzninizi saygılarımla arz ederim.

Burdur
Ekrem Kabay

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Kabay.

EKREM KABAY (Burdur) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun değerli üyeleri;

Cumhuriyet Halk Partisi ve Millî Selâmet Partisiince meydana getirilen Koalisyon Hükümetinin ulusal çıkarlarımız açısından başarılı hizmetlerinden birisi, haşhaş ekimine yeniden izin verilmesidir.

Koalisyon Hükümetinin bu kararı yurt ölçüsünde özellikle üretici halkımızca sevinç nedeni olmuştur. Haşhaş ekimi iznine içeride ve dışarıda karşı çıkanların belirttikleri gerekçeleri insanî kaygılardan değildir. Bu konunun temelinde büyük sömürü planları vardır. Şayet insanî kaygıları doğru farzedilirse, 40 milyon Anadolu halkının ilâç hammadde ihtiyacı ile geçimini haşhaş üretimine bağlamış milyonlarca yoksul köyümüzün bu olanaktan yoksun bırakılması gibi, insanî olmayan haksız tutumlarını nasıl açıklayacaklar? Bir tarafta keyif için birkaç yüz bin eroinman, bir tarafta yaşama kavgasını sürdürebilme için haşhaş eken milyonlarca Anadolu halkı. Bu işin insanî yönü yoktur. Ancak insafsızlık yönü vardır.

Değerli üyeler;

Amerikalı dostlarımızın bu ulusal çıkar kararından sonra yardım kesme kararları, dostluk teriminin taşıdığı anlam bakımından gerçekten düşündürücüdür.

Değerli Reiscumhurumuzun ifade ettikleri gibi, Amerikan yardımı karşılıksız değildir. Hele bir iane hiç değildir. Yunan asıllı Amerikalı parlamenterlerin yürüttüğü bu baskıyı, daha önce de ifade ettiğim gibi, Yüce Ulusumuzun parlamenterleri olarak birlik ve beraberlik içinde mutlaka kırmalıyız. Yüce Milletimizin Kıbrıs konusunda gösterdiği birlik ve beraberliği bu konuda da Millet olarak, Parlamento olarak sürdürmeliyiz. Amerikan Parlamentosunun görülen tavır karşısında suskun kalma hakkını kendimizde bulmamalıyız.

Değerli üyeler;

Koalisyon Hükümetinin 21.11.1974 gün ve 7/8987 sayılı yeni bir Kararı vardır. Bu karar şudur : «Afyon Alkoloidleri Fabrikasının 1974 Programına alınması.» Bu Karar gereğince Toprak Mahsulleri Ofisinin 4 Aralık 1974 günlü Resmî Gazetede bir ilanı yer almıştır. İläna göre, Afyon ilimizde çizilmemiş haşhaş kapsüllerinden afyon alkoloidleri üretecek bir fabrika kurulacaktır. Bu karar nedeni ile de Koalisyon Hükümetini kutluyorum.

Değerli üyeler;

Yabancı sermaye şimdi de bu fabrikaya el koymak niyetindedir. Bu konuda gizli toplantıların yapıldığı gazetelere geçti. 1 Aralık 1974 günlü Cumhuriyet Gazetesindeki bu haberi Yüce Cumhuriyet Senatosunun değerli üyelerine aynen okumak istiyorum:

«Geçenlerde Büyük Ankara Otelinde gizli bir toplantı vardı...

Çerçel bu gizli toplantıyı, özel dost yemeği adı altında düzenlemişti. Çerçel, 24 Kasım Pazar günü Ankara'ya gelen Amerikalı şirket sahibi dostlarına en iyi ağırlamanın yapılması için her türlü tedbiri almıştı. Rıza Çerçel, konuklarının gelişlerinin ertesi günü, İstanbul'dan dostu, işadamı Hilmi beyi de çağırması, beraberinde bir tercümanla birlikte bir araya gelmelerini sağlamıştı.

Çerçel, 25 Kasım günü saat 12,30'dan 16,30'a kadar afyon konusunda konukları ile uzun uzun görüştü, kararlar aldı; hatta alınacak kararların iş işten geçmeden en kısa zamanda uygulanmasına geçilmesi için ısrar etti.

Türk işadamı da onun yanında onu destekliyor, yabancı konukları iknaya çalışıyordu. Garsona sıkı sıkı talimat verilmişti. Öyle sık sık içeri girmek yoktu. Yemekleri, içkileri içeriye taşıyacaktı, hepsi o kadar.

Konuşulan konu önemli idi ve üstelik garson İngilizce biliyordu. Haşhaş üzerine alınan gizli kararları bilmemesi gerekirdi; ama kapı açık kaldığı anlarda yakında kulağı iyi duyan bir gazetecinin bulunabileceği akıllarına gelmemişti. Sızan konuşmalardan bazı örnekler sunalım :

— Aslında onun sakızını elde etmek lâzım, ama nasıl?..

— Canım hele siz o tehlikeli maddeyi alın da, gerisi kolay...

— Kolay; ama nasıl?..

— İsterseniz bunu Hükümet kanalıyla de yapabiliriz...

Tesadüfen giren garson, sohbetin en önemli yerde kesilmesine yol açıyor. Bu, özellikle Adalet Partili Milletvekili ve Türk işadamını sınırlendiriyordu. Türk işadamı birkaç kere, «Lütfen servisi çabuk yapın.» diye sıkıştırdı.

Amerikalı konuklar kendi aralarında tartışmalarını sürdürürken iki Türk kafadar şöyle konuşuyordu :

— Aslında bu, Ecevit'i yıpratma politikasıydı... Ama olmadı.

Amerikalı Mr. Mossele, Mr. Neil ve Mr. Nelson anlayamamışlardı diyalogu. Daha sonra, işadamı Hilmi Bey, tekrar afyon konusuna geçti :

— Bence bu işi bir an önce yapmak lâzım; zira biz teşebbüse geçmezsek Toprak Mahsulleri Ofisi kendi bünyesi içerisinde bu işi yaptıracak...

...Garson, boş tabakları almak için içeriye girince, kapı yine aralandı, Hilmi bey de :

— Eğer Kıbrıs meselesinden sonra hemen seçime gitseydik...»

Bu gizli toplantı dört saat sürdü, konu afyondur.

Değerli üyeler;

Fabrika 1977 sonbaharında tamamlanacaktır; ülkemize yaklaşık olarak 300 milyon liraya mal olacaktır. Gene bu fabrika, tahminen ülkemize her yıl 1 milyar lira civarında toplam gelir sağlayacaktır. Böylesine verimli bir ulusal gelir karşısında, hele yoksulluğun kol gezdiği ülkemizde, hiçbir hükümet bu fabrikanın yapımında ortak aramamalıdır. Bu fabrika ulusal kaynaklarımıza; yani tamamen Hazineimize dayanmalıdır. Aksi bir tavır ve kararın yükleyeceği sorumluluğu hiç kimse kaldıramaz.

Bu konuda şimdilik Hükümetimizi ve gelecek hükümetlerimizi uyarıyorum.

Cumhuriyet Senatosunun tüm değerli üyelerine saygılarımı sunarım. (C. H. P. ve M. B. G. sıralarından alkışlar.)

5. — *Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, 1186 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun iptal edilen geçici 3 ncü maddesinin yeniden tedvini ve «Pancar Çavuşu» unvanıyla Türkiye Şeker Fabrikaları kadrosunda istihdam edilen vatandaşların durumuna dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın Ömer Ucuzal tarafından verilen önergeyi sunuyoruz.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

1186 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun iptal edilen geçici 3 ncü maddesinin yeniden tedvini ve pancar çavuşu unvanıyla Türkiye Şeker Fabrikaları kadrosunda istihdam edilen vatandaşların durumu hakkında gündem dışı konuşma imkânının verilmesini dilerim.

Eskişehir
Ömer Ucuzal

BAŞKAN — Sayın Ucuzal, buyurunuz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; 1 Mart 1969 tarihinde 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununu tadil ederken, bu kanunun 21 nci maddesine geçici 3 ncü maddeyi eklemiştiniz. Bu madde ile, hizmetleri belgelendiği ve primleri de ödendiği takdirde, Sosyal Sigortalar Kurumuna tabi müesseselerde çalışan kişilerin sigortaya tabi olmadan geçen müddetlerinin on yıllık bir dönemini de hizmetleriyle birleştirme imkânını sağlamıştınız.

Bu, çalışan kişilere sosyal güvenliği sağlamakta büyük bir imkân açmıştı. Yalnız, primi ilk ücret veya maaşlardan ödenmek üzere madde tedvin edildiği için, Anayasa Mahkememiz 10 Temmuz 1972 tarihinde prim yönünden bu maddeyi iptal ederken, esas yönünden muhafazasını da kararında zikretmişti.

Aradan geçen iki sene içerisinde bu kanun maddesi yeniden tedvin edilmemek suretiyle, iptal tarihine kadar haklarını kullanmış olan işçi vatandaşlarımızla, bu hakkı kullanamayan işçi vatandaşlarımız arasında böylece bir ayrılık doğuyor.

Millet Meclisinin Çalışma Komisyonunda, Hükümet bir tasarı getirmede için, aşağı yukarı dokuz aydan beri bekleyen iki sayın parlamenterin teklifi bulunmaktadır. Yine, çalışanlarla alâkalı, onların sosyal adalet ve sosyal güvenlik yönünden haklarını yerine getirme imkânını sağlayacak onbir tane kanun teklifi de bulunmaktadır; geçen yıl bunların hiçbirisi ele alınmamıştır.

Sayın İrmak Hükümetinin, gerek Hükümet Programında, gerekse şahsen kendilerinin huzurunuzda

yaptığı konuşmada, emeğin az olduğu kabul edilerek, işçi vatandaşlarımızın her türlü haklarının yerine getirileceği taahhüt edilmiştir ve bu taahhüde dayanarak huzurunuzda bu kısa konuşmayı yapıyorum.

Değerli arkadaşlarım;

Biraz evvel huzurunuzda konuşan sayın arkadaşımın bir beyanına ve bir gerçeği ortaya koyan fikrine aynen iştirak ediyorum. Biz burada çıkardığımız kanunların nasıl tatbikat gördüğünü zaman zaman kontrol edemiyoruz, kanunlar müesseselerin başında bulunan kişilerin sanki takdirlerine taallük ediyormuş gibi bir tutum içerisinde ya infaz ediliyor; yani kanun hükümleri ya yerine getiriliyor yahutta bir kenara atılıyor.

1 Mart 1969 tarihinde kabul ettiğiniz 1186 sayılı Kanunun geçici 3 ncü maddesini tatbik etmeyen bir müesseseyi emsal olarak huzurunuzda getireceğim.

Türkiye Şeker Fabrikalarının kadrolarında pancar çavuşu sıfatıyla çalışan binlerce vatandaşımız vardır. Bunlar, senenin oniki ayında çiftçi vatandaşlarımızın yanında pancarın yetiştirilmesi, sökülmesi, teslim edilmesi ve çiftçi vatandaşlarımızın şeker şirketiyle olan münasebetini tedvir etmekle görevli kişilerdir. Şeker şirketinin ücretli memurlar bordrosundan da maaş almaktadırlar.

1186 sayılı Kanun mer'iyete girdikten sonra bu nam altında görev veren vatandaşlarımız müesseseye müracaat ederek bu kanun hükmünden istifade etmek için muamelelerinin yapılmasını talep etmişlerdir.

Şeker Fabrikaları meseleyi, Sosyal Sigortalar Kurumu üzerine atmıştır. Sosyal Sigortalar Kurumu işvereniniz kabul ettiği takdirde talebinizi kabul edeceğiz diye onlara yol göstermiş; her iki kurum arasında 1186 sayılı Kanunun Geçici 3 ncü maddesinin tatbikati, karşılıklı onaylanmış durmuştur. Kanunun bu maddesinden istifade etmek için bazı vatandaşlar mahkemeye müracaat etmiştir. Mahkemelerden bu haklarını almışlar ve bunun üzerine Türkiye Şeker Fabrikaları Kanunu tatbik etme yoluna gitmiş, fakat onları, müracaat tarihlerinden itibaren Sosyal Sigortalar hükmüne dahil etmişler, 1973 senesinden evvelki on yıllık hizmet müddetlerini borçlandırma imkânını vermemişlerdir. Böylece sizin kabul ettiğiniz kanunun tatbikati, tabii şu haliyle Anayasa Mahkemesi iptal ettiğine göre çalışır bir durumda değil, ama aslında bu kanundan istifade edenlerle etmeyenler gibi iki grupta teşekkül etmiştir.

Bendenizin istirhamı şudur : Tabii Şeker Şirketi emrinde çalışan pancar çavuşları gibi bu Kanun hükmünden daha binlerce çalışan vatandaşımız istifade edecektir. Bu haklarını kullanmaya imkân sağlayacak 1186 sayılı Kanunun Geçici 3 ncu maddesinin Anayasa Mahkemesi kararına göre iptal şekli alınarak, emeği aziz kabul eden Irmak Hükümeti tarafından ya bir tasarı olarak yeniden ele alınıp Meclislerin huzuruna getirilmesi veya Millet Meclisi Çalışma Komisyonunda bekleyen teklifleri Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 79 ncu maddesine dayanarak umumî heyetlere getirilmesini rica ediyorum.

Beni dinlediğiniz için saygılar sunarım.

6. — *Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, TRT'nin tutumu ve bu Kuruma karşı bazı çevrelerin ve şahısların saldırılarına dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Sayın Sırrı Atalay da bir önerge ile gündem dışı konuşma isteğinde bulunmuştur. İsteği uygun görülmüştür, önergesini sunuyoruz :

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Radyo ve Televizyonunun tutumu ve bu Kuruma karşı bazı çevre ve zevatın saldırıları hakkında gündem dışı söz verilmesini saygılarımla rica ediyorum.

Kars

Sırrı Atalay

BAŞKAN — Sayın Sırrı Atalay, tecrübeli bir parlamentersiniz. Gündem dışı konuşmalar üzerinde müzakere cereyan etmeyeceği hükmünü çok iyi bildiğinize ve bu kurala çok saygılı davranacağınıza ben Başkan olarak emin bulunduğumu arz etmek isterim.

Sayın Sırrı Atalay, buyurunuz.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Başkan;

İzahatınıza ve uyarınızca teşekkür ederim. Ancak bir husus kesinlikle bilinmelidir. Gündem dışı bir alt başka açıdan konuşmanın değindiği hususlarla benim konuşmam bir paralellik arz eder ve o konular benim şimdi yapacağım gündem dışı konuşma içerisinde birbirleriyle çatışır veyahut cevap anlamını taşırsa, bu sadece bir tesadüfen ibaret olacaktır. Yoksa elbette ki, bir genel görüşme, bir cevap şeklinde olmayacaktır.

Radyo Televizyon, TRT Kurumu hakkında uzun zamandan beri çeşitli yönlerden çeşitli eleştiriler yapılmaktadır.

Gerçekten sosyal, ekonomik ve kültürel yönü ile her ülkede etkili bir araç olan radyo ve televizyonların yayınları ve bunların kuruluşları hakkında çeşitli eleştiriler yapılır, yapılacaktır. Bizzatihi bu kurumun bünyesi bunu gerektirmektedir. İnsanların beğenip beğenmeme ölçüleri buna sebep olmaktadır. İnsanı insan yapan zaten onun bu duygusudur; beğenip beğenmemek. En ufak köyde dahi, en iptidaî bir kabiledede dahi meseleler beğenip beğenmemekle başlar ve en ileri bir toplumda dahi bu sosyal olay büyük bir etki gösterir.

Türkiye Radyoları. (Televizyon demiyorum radyo diyorum) hakkında ben on yıl en çok şekvacı olmuş bir kimseyim. 1950 ile 1960 yılları arasında Türkiye Radyolarında yasama faaliyetlerimin en büyük kesimini bu teşkil etmiştir. Çok acı çekmişimdir ve bunu yasama organlarından her vesileyle ve her imkânı İçtüzük imkânlarını zorlayarak ifade etmeye çalışmışımdır. Bir on yılı aşan müddet Devlet Radyolarının tutumundan, işleyişinden şikâyet edegelmisizdir.

Çok garip bir tecellidir ki; 1961 ve 1962 yıllarından bu yana bu şekvanın tamamen tersi olarak sadece kendi hukuk ve benim adalet ölçülerim yönünden Radyo Televizyon Kurumuna yapılan eleştirileri karşılamak istemişimdir. 1962 ve özellikle yasa çıktıktan sonra, bundan önceki Umum Müdür döneminde de Cumhuriyet Senatosunda bu Kuruma karşı işleyişinden ve özerkliğinden dolayı bazı çevrelerin ve zevatın müesseseye kıymak ve özerkliğini ortadan kaldırmak için çeşitli yönlerden yapılan teşebbüsleri önlemek için mücadele edenlerin içinde yer almıştım. Çeşitli zamanlarda böyle oldu. Bunları şimdi burada teker teker ifade etmeyeyim. Bunun için uğraştık.

Bir yasa ile Anayasanın doğrultusunda kuruluşu ve işleyişi düzenlenen Türkiye Radyo ve Televizyon idaresinin vekâlet süreleri hariç, şimdiye değin iki tane genel müdürü gelmiştir. Bir, şu an görev başında bulunan Genel Müdür, bir de ondan önceki Genel Müdür. Biz bu iki genel müdürü de bazı çevrelere ve bazı zevata rahat rahat kabul ettirememisizdir. Belli çevreler, belli zihniyet sahipleri ve belli zevatlar tarafından Devlet Radyolarının özerk işleyişinden ve toplumun yaşayan ve ilerleyen hayat tarzının gerektirdiği özerklik içerisinde ileriye matuf ve toplumu bilinçleştirmeğe dayalı bütün yayınlarına ve onları sevk ve idare eden genel müdürlere karşı çıkmıştır, başlarını yemek için ne lâzım gelirse ya-

pılmıştır. Evvelki Genel Müdürün de bu Genel Müdürün de tayinlerinden bütün faaliyetlerine varınca ya kadar böyle olmuştur.

Bunu biraz önce Sayın Çelikbaş'ın yaptığı beyanatla ilgili olarak ifade etmiyorum. Bu, Sayın Çelikbaş'ın biraz önce söyledikleriyle ilgili olmayan bir olaydır. Çünkü bu, yıllardan beri çeşitli nedenlerle demokrasinin kaderinin çizgisi olarak bir hayli işlenmektedir, ifade edilmektedir, görülmektedir; ama ne hazindir ki, bir kimsenin yazar olarak düşüncelerinden ve fikirlerinden dolayı başında bulunduğu kurumu eleştirenler, getirip onun yazar olarak kişiliğiyle ilgili fikirlerini burada mahkûm ettirmek isterler. Hem de bunu yapan biraz önce; «TRT başka memleketlerde üniversite hocalarından oluşur» diyenler aynı etiketi taşıyan profesörler bunu yapar Türkiye'de, Türkiye'de profesörler, kişilerin yazar olarak fikirlerinden dolayı bir kurumun başına geldikleri zaman o kurumda kendi faaliyetiyle ilgili elle tutulur konuları bulamazlar. Ne yaparlar? Yazar olarak görüşü şudur diye getirirler, yasama organları önünde onu mahkûm etmeye çalışırlar.

Şimdi onlara sorun, başta Adalet Partisi Genel Başkanı olmak üzere, TRT'yi suçlandırmak isteyenlere. TRT böyle ise, elinizdeki yasa hüküm getirmiştir, size imkân tanımıştır Sayın Çelikbaş siz de dahil olmak üzere Partinize, yasa derhal Genel Müdürü işten alabilmek için imkânlar vermiştir ve bu imkânı siyasi partilere vermiştir. Niçin işletmiyorsunuz? Eğer gerçekten elle tutulur nedenler varsa, gerçekten işleyecek bir sistemi varsa niçin görevinizi yerine getirmiyorsunuz? Hem görevinizi yerine getirmeyeceksiniz, hem yasaların size verdiği imkânları işletmeyeceksiniz, ondan sonra geleceksiniz, kişileri yazar olarak fikirlerinden dolayı gayet ucuz olarak burada bir itham silâhı olarak kullanmaya çalışırsınız. Nedir bu?..

Bir kurumu işleyişinden dolayı mahkûm etmek. İşte bunun içindir ki, hürriyete ve özgürlüğe gerçekten gönül vermiş kimseler, böylesine edeceklerdir. Bu mücadeleyi siz demokratik...

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Sayın Başkan, cevap veriyorlar, hani böyle değildi, paralel değil, cevap veriyorlar.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Bitti mi?

Demokratik özgürlüklerin toplumu oluşturan Devlet Radyolarından belli bir ölçü içerisinde verilmesi istenmektedir, bütün mesele buradadır. Bazı kişiler ve zevatlar ister ki, Devlet Radyosu geniş

halk kütlelerini bilinçlendirmesin. Memleketin acısı ile tathisi ile Cumhuriyet Halk Partisi, Millî Selâmet Partisi ortaklığı döneminde ekonomik hayatın bazı sıkıntılarını Devlet Radyosu en acı hatları ile verdiği zaman, biz Devlet Radyosundan şekvacı olmuyoruz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Yok onu da vermesin.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Vermesi lâzım, verecektir ve vermesi gereklidir. Niçin?... Radyonun zaten hizmeti bu. Memleket meselelerini bütün yönleriyle, bütün acı taraflarıyla, bizi eleştiriye tabi de tutsa ne zaman kendimizi ona alıştırabileceksak, işte biz Türkiye'yi belli bir ortama ancak o zaman getirebiliriz. Birbirimizi suçlamak yoluyla değildir.

Mesela, sanılır ki Cumhuriyet Senatosu üyeleri Millet Meclisinde grup başkanvekillerine oy verirler. Biraz önce bunun hikâyesini de gördük. Bir profesör sanıyor ki, Cumhuriyet Senatosu üyesi Sırrı Atalay Millet Meclisi grup başkanvekili Fethi Çelikbaş'a oy vermiştir. Bu garip tecelliler hep böyle gelip gidecektir, olmuştur ve olacaktır, öyle sanılır...

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — 1959'da beyefendi tashih ettim. 1959'da grup başkanvekilinizdim beyefendi.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Sayın Çelikbaş, Mademki oraya geldi, bir şeyi ifade edeyim :

Siz, bugünkü umum müdürü fikirlerinden dolayı, yazılarından dolayı... İzin verin bunu yaptığınızı zaman size de Kırşehir İlimizi belli bir siyasi partiye oy verdiği için bir şehri cezalandırmak üzere bir partinin içerisinde en faal rolü oynayarak, kaza etmek üzere suç işleyenlerin arasında bulunmuşsunuzdur.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sonra ne oldu?

SIRRI ATALAY (Devamla) — Bu vebal sizi ömrünüz boyu takip edecektir...

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Söz istiyorum.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Takip etmelidir ki, Türkiye'de bir daha politikacılar böylesine politik hayatta kusurlar işlemesin; ama bir şey daha var Sayın Çelikbaş, bir daha biz Türkiye'de bir örnek vermeyeceğiz, bu halk bilinçlenecektir, siyasi partiler bilinçlenecektir, politik hayat içinde böylesine davranışta bulunanlar, bunun karşısında olan parti içerisinde bakanlık sandalyelerini bulamayacaklardır. İşte, bunun için vatandaş bilmelidir, bu-

nu radyo vasıtasıyla bilecektir, televizyon vasıtasıyla bilecektir, öğrenecektir. Öğrenecektir ki, size kolay kolay o gruplar içerisinde, o siyasî partiler içerisinde oy verilmesin ve siz bir gün D.P.'nin, bir gün C.H.P.'nin aynı bakanlıklarını birbirine çok zıt gruplar içinde rahatlıkla icra edemeyeceksiniz, sizden sonra başkaları da etmesin.

İşte radyo bu görevi yapıyor. Bu görevi yapıyor, ki bu zihniyette olanlar TRT'ye hücum ediyorlar, bu zihniyette olanlardır ki, TRT'nin vatandaşın her şeyi öğrenmesini, her şeyi bilmesini, vatandaşın memleketin çeşitli meseleleri hakkında tam fikir sahibi olmasını önlemek istiyorsunuz. Asıl neden buradadır, bazı zevatin ve bazı çevrelerin TRT'yi niçin bu şekilde itham altında bulundurmanın asıl nedeni buradan geliyor. Vatandaş, millet, şu halk dediğimiz insan kütlesi, bu toplum gerçekleri öğrenmesin, gerçekleri bilmesin, fakirin nasıl fakir olduğunu, nasıl sömürüldüğünü, Türkiye'nin çeşitli meselelerinin nereden gelip nereye gittiğini öğrenmesini istemiyorsunuz, bunun bilinmesini istemiyorsunuz. İstiyorsunuz ki, TRT sadece memleket meselelerini bir açıdan versin ve bir belli türküyü çağırabilsin, belli bir türküyü ifade etsin. Bunu etmediği zaman işte TRT'yi...

TRT gerçekten yasalara aykırı hareket ediyorsa, demin de ifade ettim, siyasî partilere düşen görevler vardır, bunu yerine getiriyor musunuz? Bunu getirmiyorsunuz. Savatlık vardır, TRT'nin özerkliği de bir büyük ölçüde gitmiş, artık yerine tarafsızlık ilkesi getirilmiştir. Bunun şampiyonluğunu yapanların siyasî partisine mensup olanlar, niçin aynı siyasî partide; yani özerklikle tarafsızlık ilkesine TRT'nin belli yere getirilmesine uğraşanlar kendilerine düşen vazifelerini yapmasın, işte...

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Yine belli ediyorsun.

SIRRI ATALAY (Devamla) — İşte TRT bunu yapmalıdır. Hem TRT'yi itham edeceksiniz, hem TRT'nin beğenmediğiniz hususları varsa kanunun size verdiği imkânları kullanmayacaksınız. Vatandaş bu yüreksizliği de bilmelidir. Eğer beceriksizlik ise, beceriksizliği de bilmelidir. Görevin yerine getirilmemesi ise, onu da bilmelidir, her şeyi bütün açıklığıyla bilmelidir. TRT bunu verdiği içindir ki, korkuyorsunuz. Gün ışığına çıkmaktan korkanlar TRT'yi susturmak ister. Varsın TRT acısıyla, tatlısı ile, sağı ile solu ile bütün memleket meselelerini açık yüreklilikle anlatabilsin, serbesti ile anlatabilsin. Niçin korkuyoruz, niçin korkuyorsunuz?

Korku bu: Çünkü, geniş halk kitleleri artık profesörlük etiketleri değil; vatandaşın bilgisi, o sade vatandaş memleket meseleleri hakkında bilgi sahibi olacaktır. Üç, beş satır yazıp geniş bilgi sahibi olmayanların Türkiye'de artık kolay kolay profesör olmayacaklarını, gerekirse kendilerinden eğitimde fırsat eşitliği esirgenen köylü çocukları da okuyacaklardır..

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Aman Sayın Başkan.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Eğer yetenekleri varsa onlarda kolay kolay umum müdür olabileceklerdir. Üç, beş sene çocuk okutup profesör olmak nasıl imkân dahilinde olabiliyorsa, umum müdür olmak yolları da insanlara açılmalıdır. Bir zamanlar sizin inhisar ve etiketinizde olanları, başkaları emekleriyle ve yetenekleriyle sahip olunca şimdi niçin çok görüyorsunuz.

Eğer gerçekten bir genel müdür yasa yeteneklerine sahip değilse, bir vergi sahibi Devlet Şûrasına müracaat edip iptalini isteyebilir. Eğer gerçekten o profesörlük niteliklerine sahip olanlar bundan şekvacı iseler, bu yolları bulabilirler. Niçin bu yollara başvurulmuyor; ama öbür yandan geliniyor Cumhuriyet Senatosu kürsüsünden kendisini burada müdafaa imkânına sahip olmayan bir Kurumu ve Genel Müdürünü yıllar önce yazdığı yazılarından dolayı kendisini kolay, çok ucuz olan o sol damgası ile, o komünistlik damgası ile itham etmek istersiniz..

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Neyi müdafaa ediyorsun?

SIRRI ATALAY (Devamla) — Yağma yok. Türkiye'de artık bundan sonra yıpratılmak istenen müesseselerin savunuculuğunu yapan insanlar da vardır. Millet bilinçlenecektir, halk bilinçlenecektir, sade vatandaşlar bilinçlenecektir. Onların karşısına gidemiyorsunuz. Halkın huzuruna kahvede, salonda, meydanlarda gidemiyorsunuz. Çünkü o halk artık her şeyi öğrenebiliyor. Bu öğrenmede de en büyük etkiyi televizyon ve radyo yapmaktadır. Şimdi onu susturmaya çalışıyorsunuz. Halkı bilinçlendirmesin istiyorsunuz.

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Bravo Sayın Başkan.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Ama ne yaparsanız yapın; Türk Köylüsü, Türk Halkı bilinçlenecektir ve bu bilinçlilik içerisinde Türkiye'nin kaderi değişecektir.

Artık Kırşehir gibi vilâyetler kolay kolay vilâyetken kaza olmayacaktır. Artık Cumhuriyet Halk Partisinin malları gayet rahatlıkla alınmayacaktır. Çünkü vatandaş, hukuka böylesine aykırı davranışta

bulunanları çok rahatlıkla ve özellikle bu yaygın yayım vasıtalarıyla öğrenecektir. Vatandaş, sadece şu veya bu davranışlarımızı değil, burada nefes alışlarımızı da öğrenmeli ve onun icaplarına göre reylerini kullanmalıdır.

Türkiye buraya gidiyor. Artık çok şeyleri geride bırakıyoruz. Türkiye buraya gidiyor. Vatandaş buraya gidiyor. Korksanız da..

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Parti bir daha taşlanmayacaktır.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Efendim.

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Siz eskiyi tekrarlıyorsunuz, biz de eskiyi hatırlıyoruz.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Peki, başka emirleriniz varsa yerine getiririm.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Getirdiğiniz noktada bocalayıp durun bakalım.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Sayın Başkan;

Gündem dışı konuşmamı burada bitirirken bir hususu daha bir cümleyle ifade etmek istiyorum.

Ben, politika hayatımı özellikle iki döneme ayırmış bulunuyorum. Biri Devlet Radyolarının icraatından dolayı kendisiyle yaptığım mücadeledir; çok ağır ithamlara maruz kalmama rağmen 10 yıl mücadele etmişimdir.

Şimdi de bu özlemim yerine gelmiş iken; başkaları Devlet Radyo ve Televizyonunu başka nedenlerle köle haline, tek taraflı hale getirmek istiyorlar. Onlarla mücadele edeceğiz.

Saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Devlet Bakanı olarak mı konuştular, yoksa gündem dışı mı konuştular.

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Kayseri) — Sayın Başkan, Sayın Başkan...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Tutumunuz hakkında söz istiyorum...

BAŞKAN — Müsaade buyurun...

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — İkaz ettiniz; fakat tatbik ettirmediniz.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Sizi dinleyeceğim Sayın Çelikbaş.

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Kayseri) — Ama Sayın Başkan, dinleme meselesi değil; umumiyet itibarıyla satışmalara gündem dışı söz vermeme icap eder. Sırrı Atalay Bey sizin yerinizde başkan olsaydı samimiyetle söylüyorum söz vermezdi.

BAŞKAN — Sayın Çelikbaş, evvelâ söz isteme nedeninizi lütfen söyleyiniz. Kararımı belirteceğim ve ona göre muamele yapacağım.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.)

— Sayın Başkan...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, özür dilerim, bir talebim olacak.

BAŞKAN — Size de söz vereceğim efendim.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.)

— Sayın Hatip konuşmaları esnasında doğrudan doğruya benim tasarruflarımla ve şahısla alâkalı birtakım lâfzen tecavüzlerde bulundu. Müsaade ederseniz gerçekleri benim ağzımdan zapta geçirtmek istiyorum.

BAŞKAN — Söz veriyorum Sayın Çelikbaş, buyurunuz.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) Muhterem arkadaşlar;

Bendeniz siyasi hayatımda, doğru bildiğim fikirler için mücadele eden bir insan olarak bilinirim. Yoksa mebus seçilmenin hesabını yapsam, her tarafta listenin başında gelme imkânım daima vardı.

Ben, kuvvetliden zayıfa, iktidardan muhalefete veya iktidardan sıfırdan başlayan partiye gitmişimdir.

Bir tek misal vereceğim. Benim için çok hazin bir tecellidir; Sayın Atalay arkadaşımız 1967 yılı Cumhuriyet Halk Partisi Kurultayında bizim Grupumuzun Kurultay Başkan adayıydı.

Bu itibarla ben Yüksek Senatonun bu derecede üst seviyesine daha yaraşır bir üslupta konuşmayı dikkat ederek iki noktaya değinmek istiyorum.

Arkadaşlar;

TRT Kanunu, karşıt fikirlerin de daima beyan edilmesi zaruretinden bahseder. Halkı bilinçlendirmek tek yönlü değildir. Ben esasen ona aykırı bir şey söylemedim.

Esasen Sayın Atalay'ın bundan 24 - 25 yıl evvelki olaylara temas etmesinin, TRT'yi müdafaa etmekten çok, bana taarruz etmek maksadına matuf olduğunu düşünülere biraz anlatır zannediyorum; zor bir şey değil.

Bakınız TRT Kanununun 2 nci maddesinin son fıkrası ne diyor : «Açık oturumlarda da karşıt görüşlere imkân ölçüsünde yer verilmesi esastır.»

Geçenlerde TRT, (Açık oturum değil; ama Kanunun hükmünden, kanuna hile yaparak, çıkması imkânlarını bularak «günlerin ardından» diye bir şey diyorlar) Türkiye'de para politikası, enflasyon ve hayat pahalılığı hakkında iki kişiyi konuşturdu. Birisi kapatılmış T. İ. P.'nin yöneticilerinden Sayın Sadun

Aren, diğeri de iktisatla hiç alakası olmayan (ve esasen beyanında da belli) Prof. Dr. Nermin Abadan idi. Sayın Prof. Nermin Abadan «Bu konu benim ihtisasımın dışındadır, ekonomik konudur, Prof. Aren bilir» dedi ve Prof. Aren de sonunda «Bütün bu aksaklıklar düzen bozukluğundan ileri geliyor» hükmüne vardı.

Muhterem arkadaşlar;

Eğer vatandaşa Türkiye'deki enflasyon, hayat pahalılığı, para politikası hakkında bitaraf bir fikir verecekse üniversitede, kapatılan T. İ. P.'nin yöneticisi Sadun Aren'den başka hoca mı yok?

Arkadaşımız «Ben vatandaşın bilinçlenmesine karşı koymuşum» gibi bir ifade kullandılar. Ben, fikirden yılan bir insan değilimdir arkadaşlar; katiyen. Fikir mücadelesinin en ilerisine seviyeli bir ölçüde taraftar olan bir insanımdır. Çünkü demokrasiye öyle inanmışımdır. Muhataba kaba kuvvet yolu değil, ikna etme yolu kullanılmalıdır.

Arkadaşlar;

Yine bir başka misal vereyim : Avrupa Konseyinde, Konsey İktisadî Assamblesi Başkanvekillerinden Türk Delegasyonunun Başkanı Sayın Feyzioğlu, Kıbrıs davasında Türkiye'yi fevkalâde başarıyla müdafaa ediyor, Yunan Cunta Hükümetini takbih ettiren ve Türkiye'yi haklı gösteren kararlar alıyor. Orada bulunan kamera sahneyi tespit ediyor; fakat Türkiye Radyo ve Televizyonu bu anları bir saniye bile vermiyor arkadaşlar. Sayın Atalay, cidden vicdanınıza hitap ediyorum; bundan eza duymuyor musunuz? Eğer duymuyorum diyorsanız, ben size bundan sonra hitap etmekte mazurum.

Bu bakımdan arkadaşlar, benim arzum şunu kötülemek bunu kötülemek değil. Bana ne canım; yani kişi kendisini kötüler...

Müfekkirk Buffon'un beğendiğim çok güzel bir sözü var : «Üslubu beyan aynıyle insan.» Kişi kendisini gösterir. Bu bakımdan ben hiç kimseyi kötülemeye kalkmıyorum; ama ben memleketin son derece mühim bir mevzuuna parmak basıyorum arkadaşlar.

Televizyonun bütün bu neşriyatını, yorumlarını; «açık oturum» sarîh hükmünden kurtulmak suretiyle «röportaj» veya «günlerin ardından» diye adlar koyarak Türk Devletini muayyen bir hedefe doğru götürme çabalarını eğer sezmiyorsak; o zaman tarih bize gafil insanlar, memleketi şu kadere götürdüler diye tescil edecektir. Ben bu noktalarda vazifelileri uyarmak istiyorum.

Yoksa 15 - 20 yıl evveline gitsek kim bilir her arkadaşın ne kusurları çıkar.

Esasen şunu da söyleyeyim : Ben, hatayı insan yapar sözüne bağlıyım. Hayvanın hata yaptığı hakkında bugüne kadar hiç kimse bir şey söylememiştir; hatayı insan yapar.

Sayın Atalay, Fethi Çelikbaş Kırşehir'e imza atarken bir mücadelenin hazırlığı içerisindeydi ve o mücadelede, saflarınıza katıldıktan sonra güç kattığı Sayın lideriniz tarafından ifade edildi ve bendeniz ilk toplantı yılında (belki siz rey verdiniz vermediniz bilmiyorum, o mühim değil; ama Sayın merhum Avni Doğan ve bendeniz en çok rey alarak) iki grup başkanvekilinizden biri seçildim.

Bu itibarla, hocalığımda, idare hayatımda, siyasi hayatımda her şeyin yüz aklıyla hesabını verebilecek durumdayım. Attığım adımların mesuliyetini müdrükim. Eğer bu şekilde benim hakkımda konuşmanız olursa memnun olurum; ama bunun bu kürsüden tartışılmasını Yüce Senantonun seviyesine şahsen yakıştıramam.

Maruzatım budur, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, tutumum hakkında size söz veriyorum, buyurunuz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, bana söz verdiğiniz için çok teşekkür ederim.

Huzurunuzda İçtüzüğümüzün 54 ncü maddesini okumak mecburiyetindeyim.

«Gündem dışı konuşma isteği.

Madde 54. — Bir üyenin gündem dışı bir diyeceği olursa, gündeme geçmeden önce, mevzu ve mahiyetini yazılı olarak Başkana bildirir.

Söz verip vermemek Başkanın takdirine bağlıdır.

Başkanın söz vermemesi halinde üye ısrar ederse, Genel Kurul görüşmesiz işari oyla bu konuda bir karar verir.

Gündem dışı konuşmalar üzerinde müzakere açılmaz.»

Elbette gündeme geçilmedikçe müzakere açılması mümkün değildir. Gündem dışı konuşmalar da gündeme geçmeden evvel yerine getirildiğine göre, burada söz verdiğiniz sayın üye arkadaşlarımızın gündem dışı konuşmalarını ele alarak bir ikinci, üçüncü arkadaşımıza söz vermeniz veya söz verilmesi sanki gündeme geçilmiş gibi bir müzakere imkânı doğurmaktadır. Nitekim öyle oldu. Sayın Çelikbaş arkadaşımız, Cumhuriyet Senatosu gündeminin 9 ncü maddesinde yer alan; Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Sami Turan ile Cumhurbaşkanınca seçilen

Üye Fethi Çelikbaş'ın 11 sayılı Kanun Hükümündeki kararnameye müsteniden TRT Genel Müdürlüğüne yapılan atamaya dair Senato araştırması isteyen önerenin sahiplerinden biridir. Bu önerge verileli aylar geçmiştir. Bu önerenin muhatabı Ecevit Hükümetidir.

Şimdi, değerli arkadaşımız; «Şu tarihte de bir yazılı soru verdim, ona da cevap alamadım» diye ifade buyurdular.

Hükümet murakabeden kaçmışsa, arkadaşımızın bu konuları bir kere daha gündem dışı konuşmada dile getirmesi hakkı değil midir?

Değerli arkadaşlarım;

5 Şubat 1974 tarihinde Hükümet kuruldu. 12 Şubat 1974'de bendeniz bir sözlü soruyla Gümrük ve Tekel Bakanının, vaktiyle kooperatiflerde yapılmış bir yolsuzlukla alakası iddiasının varit olup olmadığını sordum. Bugün 5 Aralık 1974 tarihindeyiz. Bizim İçtüzüğümüz hükümlerine göre hükümetler bir sözlü soruya 20 gün içerisinde cevap vermekle mükellefler. İşte onun için bu yola girdik.

Sayın Başkan bu tutumu açmakla bizi bu yola getirdi, biz de hakkımızı savunmak mecburiyetindeyiz. Çünkü, Sayın Çelikbaş'ın konuşmasından dolayı, kendisi siyaset meleşği gibi TRT'yi kanadının altına almak için burada onu müdafaaya gelecek senatör arkadaşımız olmamalıydı. Sayın üye arkadaşımızın yapmış olduğu bu konuşmaya Hükümetin yetkili üyesi gelip gereken cevabı verirdi; ama arkadaşımız hâlâ kendilerini Hükümette ve Hükümetin üyesi kabul ederek gelip burada cevap verirlerse, Sayın Başkanın tutumu hakkında konuşmak bizim hakkımızdır.

«A. P. Genel Başkanından Sayın Çelikbaş'a kadar herkes TRT'nin tutumundan şikâyetçidir.» buyurdular.

Doğru. Bizi korkaklıkla itham etmeye hakkınız yok ki... Arkadaşlar kendisine düşen görevi yerine getirmiş, defalarca ikaz etmiş.

Değerli arkadaşlarım;

«TRT fikir olgunlaştırıyor.» sloganıyla Türk Milletinin karşısına çıkmaya hakkınız olmasa gerek. Dün akşam bilmiyorum seyrettiniz mi? Televizyonda «Çemberleri kırılım» adı altında bir temsil verildi. Bizim Anayasamızın 35 nci maddesi aile hukukunu Devletin teminatı altına almış. Bilmiyorum, sayın arkadaşlarım bunu nasıl bir fikir olgunlaşması sayarlar? Evde ne ana kaldı, ne baba kaldı, ne çocuk kaldı, ne kız kaldı, ne damat kaldı, ne de kom-

şu kaldı. Bütün cemiyeti yıkıp götürecek bir tahribat. Baba ile oğlunun konuşması, baba ile kızının konuşması, bir başka zengin hanımın bir başkasiyle tutumu...

Arkadaşlar;

Milletimiz bundan ne fikir geliştirecek? Örfü, âdeti, inancı dünyaca malum olan benim asil millîtim hangi fikri oluşturacak da, bundan istifade edecek?

Bizi korkaklıkla itham etmeye hakkınız yok.

Siz neden 1950 yılından 1960'a kadar TRT'den şikâyet ettiniz?

NAZİF ÇAĞATAY (İzmir) — Sayın Başkan, gündem dışı konuşma mı, usul hakkında konuşma mı?

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Bugün TRT'nin bu tutumundan şikâyet, Ecevit Hükümetinin kararnamesinden dolayı geliyor. Bir gün hizmeti olmayan kimseyi 1 nci dereceye tayin etme yetkisini Devlet Personel Kanunu vermiyor. O kararname de hâlâ huzurunuzda gelmedi.

SALİH TANYERİ (Gaziantep) — Sayın Başkan, bu konuşma tutumunuz hakkında değil ki...

BAŞKAN — Sayın Ucuzaal...

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Sayın Başkanım; 54 ncü maddenin...

BAŞKAN — Sayın Ucuzaal, müsaade buyurun, bir cümle söyleyeceğim. Sözüünüzü kesmiyorum, konuşmanıza olanak vermeye devam edeceğim.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Teşekkür ederim, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Yalnız, benim tutumum hakkında söz aldığınızı hatırlamakla yetineceğim.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Sayın Başkanım;

Sizin tutumunuz zaten bizi bu noktaya getirdi. Onu arza çalışıyorum.

BAŞKAN — Hayır; benim tutumum hakkında söz aldınız. Başkanlığın yönetimi hakkında söz aldınız...

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Zatiâliniz...

BAŞKAN — Sözüünüzü kesmiyorum efendim, devam buyurun. Yalnız bir hatırlatma yapıyorum. Benim Başkanlık yönetimimin İçtüzüğe uygun olmadığı, usulüne uygun bulunmadığı hakkında söz aldığınızı sadece hatırlatıyorum.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Sayın Başkanım; Ben de bunu hatırlatmak için sizden söz talep ettim. Şimdi de konuşuyorum.

Tüzüğümüzün 54 ncü maddesinin hükmü, gündem dışı konuşmalar yapılırken bir konuşmayı fik-

ren beğenmeyen diğer bir arkadaşımıza o mevzu üzerinde söz verme hakkı doğru değildir. Neticesi böyle bir müzakerenin devamına sebep oluyor.

Sayın arkadaşım cesur olabilir. Bu cesaret kanunları hiçe sayarak devam ederse, bunun karşısında kanunların tatbik edilmesini isteyecek korkak değil, ama kanunlara saygılı arkadaşlar da kendilerini elbette karşılayacaklardır.

Şimdilik saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Yüce Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri;

Sayın Çelikbaş gündem dışı konuşma yaptılar, hep birlikte dinledik. Sayın Sırrı Atalay aynı konu üzerinde; TRT yayınları üzerinde gündem dışı konuşma istedi. Sayın Sırrı Atalay'a da söz verdim. Sayın Sırrı Atalay söze başlamadan önce gündem dışı konuşmalar üzerinde görüşme cereyan edemeyeceği hakkındaki tüzük hükmünü de huzurunuzda hatırlattım.

Şimdi, değerli arkadaşlarım;

Bu kürsüden, yeri geldi bazen zorunluk oldu, birkaç kez arz ettim; bu kez yine tekrarlamak mecburiyetindeyim.

Benim, Cumhuriyet Senatosunun naçiz bir üyesi olarak, Cumhuriyet Senatosu Başkanvekili olarak, bana verdiğiniz görevi yerine getirme gayreti içinde olan naçiz bir arkadaşınız olarak belli konularda belli görüşlerim olabilir; ama ben Başkanvekili sıfatıyla Genel Kurul görüşmelerini yönetirken belli konularda sahip olduğum belli görüşe göre söz alan sayın üyeleri konuşturmaya yetkim yok; sınırlayamamam. Burada bir görüş ve karşı görüş gerekçesiyle ve ayrıntılarıyla konuşulabilmelidir. Bu esasa dikkat ediyorum, bu esasa riayet ediyorum.

Bu erada ayrıca yüzsük huzurunuzla arzettim; kürsüde konuşan arkadaşımın konuşmasına müdahale etmediğim zaman bu, onun görüşünü benim kabul ettiğim, benimsediğim anlamına gelmez. Kürsüde konuşan sayın arkadaşlarımızın konuşmalarına Genel Kuruldaki sayın üye arkadaşlarımız müdahale etmedikleri, tepki göstermedikleri zaman; o görüşü kabul etmiş, benimsemiş anlamına gelmeyeceği gibi, (Düşünce özgürlüğü budur) bir düşünceye sahip olan kimse, bir görüşe sahip olan kimse bu kürsüde onu rahatlıkla söyleyebilmelidir. Ancak, Tüzüğümüz hükümler koymuş; diyor ki, «... Şahsiyetle uğraşılmalıdır...» Diyor ki, «... Kaba ve edep dışı sözler söylenmemelidir...»

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Söylendi; fakat kesmediniz.

BAŞKAN — Bu noktalara dikkat ediyoruz. Tüzüğümüzün 54 ncü maddesini her Başkanvekili sıfatıyla görev yaptığım zaman değerli arkadaşlarıma, bildiklerine de işaret koyarak hatırlatıyorum.

3 Aralık 1974 günü Sayın Ucuza burada gündem dışı söz istedi, kendisine söz verdim ve narenciye ürünleri nedeniyle uzun bir konuşma yaptı. Bu, istifa etmiş ve görevden ayrılmış...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Kaçmış.

BAŞKAN — Önceki Hükümeti eleştiren bir konuşmaydı; uzun, uzun konuştu, sonuna kadar müdahale etmedim kendisine.

Bir başka arkadaşımız konuştuğu sırada, Sayın Ucuza'nın konuşmasının haksız ve yersizliğine işaret etti diye, Sayın Ucuza tekrar benden söz istedi, kendisine söz verdim. Ben, Sayın Ucuza'nın görüşüne göre yönetim görevimi yapmam, Sayın Çelikbaş'ın görüşüne göre de yapmam, Sayın Atalay'ın görüşüne göre de yapmam.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Tüzüğe göre.

BAŞKAN — Ben, muhtelif görüşlerin, Tüzüğün yasakladığı eylemler, fiiller işlenilmek şartıyla burada rahatlıkla gerekçeleriyle ve ayrıntılarıyla ortaya atılabilesini sağlamaya mecburum.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Bravo.

BAŞKAN — Ben, bu tarzda hareket edebildiğim sürece arkadaşlarımızın hitabına (Takdirlerini de esirgeyebilirler); ama hiç olmazsa kınamalarına maruz kalmayayım.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Kınama değil bu, hatırlatma.

BAŞKAN — Şimdi tutanakları getirsem, huzurunuzda tekrarlasam; 3 Aralık günü narenciye ürünleri dolayısıyla neler, neler söylemedi Sayın Ucuza...

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Daha azını söyledim....

BAŞKAN — Kendisinden sonra konuşan bir arkadaşımız da, «Bu konuşmalar haksız ve yersizdir» dedi. Efendim, «Haksız ve yersiz» sözüne tahammül edemedi, söz istedi, söz verdim kendisine.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, «Haksız ve yersiz» değil, cümleyi iyi okuyun.

BAŞKAN — Şimdi, arkadaşım benim tutumum hakkında söz aldı, konuştu. Benim tutumum hakkında söz aldınız, dedim; fakat daha nelere temas ettiğini biraz önce hepimiz dinlediniz. Sözüünüzü kesmeyeceğim; ama tutumum hakkında söz aldınız de-

dim. Aynı hoşgörüyü aynı ilkeye bağlı olarak kendisine de, öteki üyelere göstermiş olduğum ölçüden hiç farklı olmaksızın gösterdiğim kanısındayım.

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — O da yanlıştır; sebebiyet verilmesi yanlıştır.

BAŞKAN — Bir sayın üye arkadaşımız daha gündem dışı söz istediler, verdikleri önergeyi sunuyorsunuz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, bir hususun tavzihini faydalı görüyorum, izin verirseniz.

BAŞKAN — Bitti Sayın Ucuza.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — 3 Aralık günü sayın arkadaşımın kürsüden söylediği söz şahsımla değil. Grupmla alâkalıdır.

BAŞKAN — Evet, evet öyleydi; «Haksız ve yersiz» dedi; ben de size söz verdim, onu söylüyorum.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Ondan sonra söz istemek mecburiyetinde kaldım. Şahsıma söylenmiş olsaydı, belki söz istemek lüzumunda kalmazdım.

BAŞKAN — Sayın Ucuza, ben de öyle söyledim; Sayın Ucuza böyle söz istediler, verdim dedim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Ama herkesin herkese söyleyeceği söz vardır.

BAŞKAN — Şimdi, mahkeme kararları bile tatmin olunmayan taraf tarafından temyiz edilir. Sayın Ucuza hukukçudur. Savcının iddiası mahkeme huzurunda eleştirilirken, «Yersizdir, delilsizdir, haksızdır, kanuna uymaz» denir ve savcı, «Şahsiyetle uğraşılıyor» diyemez. Mahkeme kararını beğenmeyen taraf, temyiz ederken bunları tabii olarak söyler.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Hep oradan geliyor Sayın Başkan.

BAŞKAN — Biz karşı görüşü dinlemeye tahammül etmeye mecburuz. Karşı görüşü kabul etmeyebiliriz, karşı gerekçelerimizle karşısına çıkarız; ama karşı görüşü de sabırla dinlemeye mecburuz. Bizim görüşümüzün dinlenilmesinde istediğimiz olanakları, karşı görüşün dinlenilmesinde de sağlanmasını tabii saymalıyız. Benim Başkanvekili sıfatıyla huzurunuzda dikkatle yerine getirmeye çalıştığım vazife anlayışı bu.

7. — *İstanbul Üyesi Ali Oğuz'un, dünyayı tehdit eden açlık ve Bangladeş'te açlıktan ölenler hakkında gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum:

Cumhuriyet Senatosunun Muhterem Başkanlığına
Dünyayı tehdit eden açlık ve hususıyla Bangladeş'te açlıktan ölenlerle ilgili olarak gündem dışı kısa bir konuşma yapmak istiyorum.

Müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

İstanbul
Ali Oğuz

BAŞKAN — Sayın Oğuz, buyurunuz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Buna da söz veremezsiniz işte.

ALİ OĞUZ (İstanbul) — Muhterem Başkan, Yüce Senatonun muhterem üyeleri, muhterem arkadaşlarım;

Hepinizin malumudur ki, son günlerde gerek televizyonda, gerek basınımızda dünyayı tehdit eden açlık tehlikesiyle ilgili bazı görüntüler izledik.

Muhterem arkadaşlarım;

Bunların başında bilhassa Bangladeş'te bugüne kadar 23 700 kişinin ölümüyle neticelenen, müdahale ve yardım olmazsa 100 bin kişinin ölmesiyle belki tamamlanacak bir açlığın hüküm sürdüğü gösterildi ve ifade edildi.

Aziz arkadaşlarım;

Dünyayı senelerce bazı açlık tehlikeleri, kıtlık tehdit etmiştir. İnsanlık bunun çok acı ıstıraplarını çekmiştir. Bunu bazı zamanlarda memleketimiz de hissetmiştir. Bunun mahiyetini yaşlılarımız, harp sonrası yıllarında acı, acı görmüşler ve tadını bilmektedirler.

Bu mesele diğer mevzii hâdiseler gibi değildir. Bir afetten, bir depremden, bir sel baskınından bazı şehirler ve memleketler zarar görür, birkaç bin kişinin ölümünü acı, acı duyarız ve içimiz yanar; ama açlık öyle değil. Bugüne kadar 23 bin kişinin, 24 bine yaklaşan insanın açlıktan kıvrana, kıvrana ölümünün örneklerini gördükten sonra, yüz bin kişinin de ölmek üzere olduğunu, hiç olmazsa 12 milyar liralık bir gıda yardımı yapılmazsa, bu yüz bin kişinin de mutlaka öleceğini basın ve TRT ifade ederse, dünyanın buna lâkayt kalması mümkün değildir.

Eskiden bu kıtlık tehlikesinden ve tehdidinden insanların veya başka ülkede yaşayanların haberi olmayabilirdi. Bugün haberleşme imkânları ve yardım imkânlarının çok artması muvacehesinde, bu ıstırap bütün dünyanın takip ettiği ve duyduğu muhakkak ki, bir gerçektir. Memleketimizde de bunun bilinmesi karşısında, her şeyden evvel ben şunu hatırlatmak durumundayım:

Bengaldeş bir Müslüman ülkedir, insanlar da birbirinin kardeşidir; bunu yaratan böyle buyuruyor. Aynı inançta olmasa dahi, insan olarak onların imdadına yetişmek, bizim en tabii vazifemiz olmak gerekir.

Muhterem arkadaşlar:

Nihayet günde birkaç kuruşunu tasarruf ederek verebilecek insanlar olduğu gibi, cemiyetimizde büyük yardım imkânları olanlar da vardır. Hükümetimiz de sembolik bakımdan bu yardımın öncüsü olur ve bu yardımı başlatırsa, tahmin ediyorum ki, bu yüz bin kişiden birkaç bin kişinin ölümden kurtulmasına memleketimiz de yardımcı olacaktır.

Bunun başlatılması bir an meselesidir. Buna kâtilanların ne çapta ve ne nispette faydalı ve yardımcı olacağı meselesini zaman gösterir.

Ancak, bütün kaza ve felâketlerde, dünyayı tehdit eden meselelerde hiç bir zaman ona alâkasız kalmadığını gösteren memleketimiz, bilhassa deprem ve sel felâketi gibi büyük afetlerde tıbbî yardım malzemesiyle ve diğer bütün imkânları ile onun yardımına koşan memleketimiz, böyle bir ülkenin, bir kardeş ülkenin de açıklıkla karşı karşıya kalması halinde onu kaderine terketmeyeceğine inanıyorum.

Bu, memleketimizin birçok yerlerinde küçük cemaatlerin hemen yardıma hazırlanmasını intaç etti ve bunların birçok örneklerini gördük, ama gönlümüz istiyor ki, bunun örneğini Hükümetimiz versin, bu kardeş memleketteki birkaç bin kişinin aklıktan ölmesini önleyecek tedbirler memleketimizden gelsin ve dünyadaki birçok memlekete de örnek olsun.

Hepinize saygılar sunarım.

V. - GÖRÜLEN İŞLER

1. — *Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki 2739 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu İçişleri Komisyonu raporu (M. Meclisi : 2/68; C. Senatosu : 2/76) (S. Sayısı : 403)*

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, gündeme geçiyoruz.

İçişleri Komisyonu Başkanının bir öneresi var, sunuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Gündemin tüzük gereğince bir defa görüşülecek işler kısmının 44 ncü sırasında bulunan, Ulusal Bayram ve genel tatiller hakkında (403 S. Sayılı) Kanun teklifinin görüşme süresi dolmak üzere bulunduğu-

dan, adı geçen teklifin gündemde mevcut bütün işlere takdimen öncelikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

İçişleri Komisyonu Başkanı

A. Celâlettin Coşkun

BAŞKAN — Komisyon Başkanı?.. Hazırdırlar.

İçişleri Bakanı tarafından verilmiş bir yetki kâğıdı var, sunuyoruz :

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki 2739 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu İçişleri Komisyonu raporunun müzakeresi sırasında Bakanlığımı Müsteşar Muavini A. Nafiz Demiröz temsil edecektir.

Arz ederim.

Mukadder Öztekin

İçişleri Bakanı

III. - YOKLAMA

BAŞKAN — Değerli üyeler, Genel Kurul toplantısında hazır bulunan sayın üyeler sayısı dikkatimizi çekecek şekilde azalmış bulunduğundan, Tüzüğümüzün bu konudaki emrine uyararak; Tüzüğün emrettiği sürece zil çalma sureti ile yoklamaya geçeceğiz.

Yoklama yapmaya başlıyoruz.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Değerli senatörler, yapılan yoklama sonunda çoğunluğumuzun kalmadığı anlaşıldığından, 10 Aralık 1974 Salı günü saat 15,00'te toplanmak üzere Yüce Cumhuriyet Senatosunun 11 nci Birleşimini kapatıyorum.

Kapanma Saati : 17,00

VI. - SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi M. Nuri Âdemoğlu'nun, Adana'nın bazı sorunlarına dair soru önergesi ve Bayındırlık Bakanı Vefa Tanır'ın yazılı cevabı (7/287)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Bayındırlık Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını müsaadelerinize arz ederim.

C. Senatosu Adana Üyesi
Dr. Nuri Âdemoğlu

1. — Üçüncü Beş Yıllık Planda bulunan ve bu dönemde bitirilmesi icabeden İstanbul - İskenderun ekspres yolu yapımı planın senelik bölümlerine uygun olarak yapılmakta mıdır?

2. — Bu yolun İstanbul - İzmit arası ne zaman bitirilecektir? Planda bitme zamanı hangi senedir?

3. — Adana çevre yolu inşaatı ne zaman başlayacak ve ne zaman bitirilecektir?

4. — Adana'nın Karataş ilçesinde ufak balıkçı gemilerinin korunabilmesi için 1975 programına konulan barınağın mezkûr senede inşasına geçilip geçilmeyeceğinin bildirilmesi.

T. C.

Bayındırlık Bakanlığı 3.12.1974
Sayı : 985

Konu : Adana Senatörü Nuri Âdemoğlu'nun yazılı sorusu hk.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 12.11.1974 gün ve 2407-4808/7-287 sayılı yazınız.

Adana İlinin bazı sorunlarına ilişkin, Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Nuri Âdemoğlu'nun yazılı soru önergesi aşağıda cevaplandırılmıştır.

1. — İstanbul - İskenderun ekspres yolunun Haydarpaşa - İzmit kesimi 1968 yılında, Tarsus ayrımı - Pozantı II kesimi ise 1972 yılında programa alınmıştır. Yapımına devam edilen söz konusu projeler, öngörülen ödenekler sağlanabildiği takdirde 1978 yılında tamamlanacaktır.

2. — İstanbul - İzmit arası Haydarpaşa - Gebze (Ekspresyol) ve Gebze - İzmit (Otoyol) olarak iki bölümde yapılmaktadır. Otoyolun Yarımca - İzmit arası ihale edilmiştir. Programa göre yolun tümünün 1978 yılında bitirilmesi öngörülmüştür.

3. — Adana geçişi 1975 yılında tamamlanmak üzere 1974 Çalışma Programının Devlet yolları yeni yol yapımı ve onarımı program sınıfında bulunmaktadır. Çevre yolu ile ilgili kamulaştırma işlemlerine başlanmıştır. Proje çalışmaları tamamlanmak üzere olan yolun yapımı 1975 yılı başında ele alınacaktır.

4. — Karataş ilçesinde balıkçı teknelerinin barınabilmeleri için 5,4 milyon TL. proje bedelli ve 1975 - 1976 yıllarında tarım sektöründen gerçekleştirilmesi planlanan yatırım Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığına teklif edilmiş, vaki görüşmelerde yeni projelere yer verme olanağının çok kısıtlı olması nedeni ile 1975 yılı bütçesinde tahsisat ayrılmasının mümkün olamayacağı ilgililerce belirtilmiş bulunmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Vefa Tanır
Bayındırlık Bakanı

2. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, Ankara ve Erzurum ili ve ilçelerinde 1974 yılı içinde 10 000 TL. sı üstünde verilen kredilere dair soru önergesi ve Ticaret Bakanı Halûk Cillov'un yazılı cevabı (7/293)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Ticaret Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygıyla rica ederim.

Erzurum Senatörü
Hilmi Nalbantoğlu

SORU :

Ankara ili ilçelerinde ve Erzurum ili ve ilçelerinde.

1. 1974 yılı içinde verilen 10 000 TL. sı üstündeki kredilerin kimlere ve ne için verildiğinin.

2. Bu kredilerin verilmiş tarih ve sürelerinin.

3. Bu kredilerin selektif kredi verme ilkesine uygun olup olmadığının.

Her iki il ve ilçeleri için ayrı ayrı iki liste halinde verilmesini istiyorum.

T. C.

Ticaret Bakanlığı 4 . 12 . 1974
İç Ticaret Genel Müdürlüğü
Dosya No. : 14 (140.2) 24521
Banka ve Kredi Şb.

Konu : Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun yazılı soru önergesi Hk.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : Kanunlar Müdürlüğü 21 . 11 . 1974 tarihli ve 2438/4918, 7/293 sayılı yazınız.

Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun, Ankara ve Erzurum ili ve ilçelerinde 1974 yılı içinde 10 000 TL. sı üstündeki kredilerin kimlere ve ne maksatla verildiği hakkındaki yazılı soru önergesi incelenmiştir.

Yüksek bilgileri bulunduğu üzere, 7129 sayılı Bankalar Kanununun 74 ncü maddesi, sıfat ve görev dolayısıyla vakıf olunan bankaya ve bankanın müşterilerine ait sırların salâhiyetli mercilerden gayrisine açıklanmasını yasaklanmış bulunmaktadır.

Bu bakımdan kamu ve özel bankalar müşterilerine ait kredilerin tespit edilerek açıklanmasına, Bankalar Kanununun yukarıda söz konusu edilen maddesi muvacehesinde inkâr bulunmamaktadır.

Eğer mezkûr kredilerin kullandırılmasında Bankalar Kanunu ve bankacılık mevzuatı baki-

mından bir usulsüzlük olduğu varit ise, ancak bu yönden bir tetkikat yaptırılması mümkün bulunmaktadır.

Öte yandan; Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 10 . 2 . 1973 günlü ve 7/5822 sayılı kararı ile yürürlüğe konulan «Faiz farkı ödemesi yapılmasına dair karar» la yatırımların ve ihracatın teşviki amacıyla orta ve uzun vâdeli kredilerin maliyetlerinin ucuzlatılmasını ve banka kaynaklarının iktisadî gelişme hedeflerine yöneltmesini sağlamak amacı ile yürürlükteki faiz hadleri üzerinden bu karara ekli tabloda gösterilen şekilde ve oranlarda faiz farkı ödemeleri, bankalar aracılığı ile müstakriz yapmaktadır.

Söz konusu karara göre faiz farkı ödemeleri, Bütçe kanunlarında yer alan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdindeki «Selektif kredi fonundan yapılmakta ve bu kredilerin karar hükümlerine uygun olarak işlemeden krediyi açan banka sorumlu bulunmaktadır.

Maliye Bakanlığı gerektiğinde, bu kararın uygulanmasını temin maksadiyle tespit edilecek usul ve şartları yayımlayacağı tebliğlerle ilgililere duyurmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Halûk Cillov
Ticaret Bakanı

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

11 NCI BİRLEŞİM

5 . 12 . 1974 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, Ankara İmar Limited Şirketine dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/2)

2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Sosyal Sigortalar Kurumunun içinde bulunduğu duruma dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/3)

3. — Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı ile Uçak Servisi Anonim Ortaklığının durumuna dair Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu ve ek raporu (10/33) (Dağıtma tarihi : 3 3 . 1973)

4. — Cumhuriyet Senatosu Giresun Üyesi İhsan Topaloğlu ile İstanbul Üyesi Fikret Gündoğan'ın, yurdumuzdaki enerji darlığının nedenleri ve çözüm yolları konusunda Senato araştırması isteyen önermeleri (10/6)

5. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, mason localarına dair Senato araştırması isteyen önergesi. (10/7)

6. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatına dair Senato araştırması isteyen önergesi. (10/9)

7. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, Millî Eğitim Bakanlığının 7.2.1974 tarih ve özel 000,01/114 sayılı tamimi ve bu tamime

göre yapılan tayinler hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/10)

8. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Necip Mirkelâmoğlu'nun, Atatürk Devrimleri ve Devletin temel ilkeleriyle ilgili işlemler hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/11)

9. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Sami Turan ile Cumhurbaşkanı seçilen üye Fethi Çelikbaş'ın 11 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameye müsteniden TRT Genel Müdürlüğüne yapılan atamaya dair Senato araştırması isteyen önermeleri (10/12)

10. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal ve 9 arkadaşının, Millî Eğitim Bakanı tarafından yapılmış olan tayin ve nakil tasarrufları hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/13)

11. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanı seçilen Üye Özer Derbil ve 3 arkadaşının, Elektrofer Firmasına verilen teşvik ve ithal belgeleri ile bu firmanın gümrük işlemleri hakkında Senato Araştırması isteyen önermeleri. (10/14)

12. — Kütahya eski Milletvekili Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5872 sayılı İhsan Ünese'n'e ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/160) (S. Sayısı : 360) (Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1974)

13. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5871 sayılı Şerife Önkâl'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/163) (S. Sayısı : 361) (Dağıtma tarihi : 13 . 6 . 1974)

14. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5875 sayılı Ayşe Dursun'a ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/162) (S. Sayısı : 362) (Dağıtma tarihi : 13 . 6 . 1974)

15. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarih ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5895 sayılı Bekir Sıtkı İzmirli'ye ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/161) (S. Sayısı : 363) (Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1974)

16. — Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı haftalık karar cetvelindeki 5876 sayılı Mehmet Fuat Tanrısever'e ait kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/159) (S. Sayısı : 364) (Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1974)

17. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı haftalık karar cetvelindeki 15558 sayılı Aziz Ronabar'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/164) (S. Sayısı : 365) (Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1974)

18. — Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 10 . 5 . 1972 tarih ve 15561 sayılı kararı ile 12 . 6 . 1973 tarih ve 28, 20 . 6 . 1974 tarih ve 28 sayılı raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/131) (S. Sayısı : 279'a 1 nci ek) (Dağıtma tarihi : 28 . 6 . 1974)

19. — Kütahya Milletvekili eski Maliye Bakanı Mesut Erez'in, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5873 sayılı Şevket Bozkurt'a, 5878 sayılı Şefika Sertkan'a, 5879 sayılı Nuriye Karabulut'a, 5880 sayılı Fatma Hikmet Göymen'e, 5881 sayılı Özgül Ertunç'a, 5882 sayılı Mesut Tuğrul Oymak'a 5883 sayılı Fatma Müeyyed Genç'e, 5884 sayılı Vedia Şen'e, 5885 sayılı Asiye Gündüz'e, 5886 sayılı Naciye Mutlu'ya, 5887 sayılı Neşet Eray'a, 5888 sayılı Şerife Azrak'a, 5889 sayılı Ahmet Acar'a, 5890 sayılı Şevkiye Şengelen'e, 5891 sayılı Feride Nezahat Anarman'a, 5892 sayılı Mecit Solmaz'a ve 5893 sayılı Asiye Ünsaldı'ya ait kararların Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/135) (S. Sayısı : 314'e 1 nci ek) (Dağıtma tarihi : 28 . 6 . 1974)

20. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1970 tarih ve 15 sayılı Haftalık Karar cetvelindeki 1274 sayılı Tahir Şanlı'ya ait kara-

rının tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/169) (S. Sayısı : 377) (Dağıtma tarihi : 27 . 6 . 1974)

21. — Ali Rıza Uzuner'in, (Eski Çalışma Bakanı) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 10 . 1 . 1972 tarih ve 34 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2510 sayılı Emine Şinik'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/168) (S. Sayısı : 378) (Dağıtma tarihi : 27 . 6 . 1974).

22. — İstanbul Milletvekili (Eski Milli Savunma Bakanı) İlhami Sancar'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 21 . 6 . 1973 tarih ve 159 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 19065 sayılı Bekir Şirin'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/166) (S. Sayısı : 379) (Dağıtma tarihi : 28 . 6 . 1974)

23. — Konya Milletvekili (Eski Tarım Bakanı) Bahri Dağdaş'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 19 . 6 . 1967 tarih ve 29 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2144 sayılı Mürüvet Gökşin'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/167) (S. Sayısı : 380) (Dağıtma tarihi : 28 . 6 . 1974)

24. — Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Orhan Süersan'ın Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5894 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (C. Senatosu 4/81 - 4/22) (S. Sayısı : 1574'e 2 nci ek) (Dağıtma tarihi : 28 . 6 . 1974)

25. — Kırklareli eski Milletvekili M. Orhan Türkan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 7 . 1967 tarihli ve 38 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2942 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (C. Senatosu : 4/80 - 4/23) (S. Sayısı : 1575'e 2 nci ek) (Dağıtma tarihi : 28.6.1974)

26. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı

Haftalık Karar Cetvelindeki 5133 sayılı Pakize İzbul'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/197) (S. Sayısı : 383) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

27. — **Kütahya eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5129 sayılı Lâfife Doğdu'ya ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/196) (S. Sayısı : 384) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)**

28. — **Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 887 sayılı Fatma Boy'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu 4/195) (S. Sayısı : 385) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)**

29. — **Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 886 sayılı Fatma Ayla Ergun'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/194) (S. Sayısı : 386) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)**

30. — **Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 885 sayılı Gülayşe Kış'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/193) (S. Sayısı : 387) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)**

31. — **Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 884 sayılı Saniye Tokmak'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Ge-**

nel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/192) (S. Sayısı : 388) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

32. — **Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 883 sayılı Hicriye İker'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/191) (S. Sayısı : 389) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)**

33. — **Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 882 sayılı Hayriye Özaşkan'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/190) (S. Sayısı : 390) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)**

34. — **Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 881 sayılı Şerife As'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/189) (S. Sayısı : 391) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)**

35. — **Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 880 sayılı Zeynep Karataş'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/188) (S. Sayısı : 392) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)**

36. — **Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 879 sayılı Kudret Aydın'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/187) (S. Sayısı : 393) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)**

37. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 878 sayılı Safiye Gençtürk'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/186) (S. Sayısı : 394) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

38. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 877 sayılı Halide Nom'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/185) (S. Sayısı : 395) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

39. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 30 . 6 . 1970 tarih ve 8 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 875 sayılı Naciye İzgi'ye ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/184) (S. Sayısı : 396) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

40. — Sait Naci Ergin'in (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 1 . 11 . 1970 tarih ve 15 sayılı Haftalık karar Cetvelindeki 1275 sayılı Muteber Alemdar'a ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/183) (S. Sayısı : 397) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

41. — Sait Naci Ergin'in (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 27 . 3 . 1968 tarih ve 53 sayılı Haftalık

Karar Cetvelindeki 4263 sayılı Gülhan Erkul vekili Avukat M. Salih Yurdakuler'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/182) (S. Sayısı : 398) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

42. — Ziya Müezzinoğlu'nun (Eski Maliye Bakanı - dışardan) Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 8 . 6 . 1972 tarih ve 128 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 15564 sayılı Kemal Derin'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/181) (S. Sayısı : 399) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

43. — Kütahya Eski Milletvekili (Eski Maliye Bakanı) Mesut Erez'in Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 28 . 5 . 1969 tarih ve 64 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5106 sayılı Nuri Öner'e ait kararın tatbik edilemeyeceğine dair yazısı ve 140 sayılı Kanunun 12 nci maddesi gereğince kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair Dilekçe Karma Komisyonu raporu (C. Senatosu : 4/199) (S. Sayısı : 402) (Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1974)

44. — Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki 2739 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu İçişleri Komisyonu raporu (M. Meclisi: 2/68; C. Senatosu: 2/76) (S. Sayısı : 403) (Dağıtma tarihi : 3 . 12 . 1974) (RET)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER